

Irbes upes Ventspils novadā ekspluatācijas (apsaimniekošanas) noteikumi

2026

Darbu izpildīja:

Matīss Žagars, projekta vadītājs

Māris Liepiņš, pētnieks

Madara Medne-Peipere, pētniece

Marta Dieviņa, pētniece

Linda Puncule, pētniece

Haralds Gailums, hidrologs

Oskars Eiduks, sertificēts meliorācijas sistēmu projektētājs, sert. Nr. 3-02318

Andris Klepers, pētnieks, sociāl-ekonomiskā izvērtējuma autors

SATURS

1.Ievads.	4
2.Vispārīgie dati:.....	6
2.1 ūdens objekta nosaukums:	6
2.2. atrašanās vieta (pilsēta, novads):.....	6
2.3. ģeogrāfiskās koordinātas:.....	6
2.4. ūdenssaimnieciskā iecirkņa kods/ūdenstilpes kods:	6
2.5. upes baseins, kurā atrodas ūdens objekts:.....	6
2.6. ūdens objekta veids:.....	6
2.7. ūdens objekta saimnieciskās izmantošanas veids:	6
3. Ūdens objekta raksturojums:.....	7
3.1. morfometriskais un hidroloģiskais raksturojums:.....	7
3.2.ūdens objekta ekoloģiskā stāvokļa raksturojums:.....	9
3.3.ūdens objekta un tā piekrastes joslas saistība ar aizsargājamām teritorijām un aizsargājamiem dabas objektiem:	26
3.4.saimnieciskās darbības nosacījumi:	27
3.5. saimnieciskās darbības veicēja pienākumi un tiesības:	34
3.6.saimnieciskās darbības veicēja darbība ārkārtējos dabas apstākļos:.....	34
4. Institūcijas, kas kontrolē ekspluatācijas noteikumu ievērošanu:	35
5.Apkopojums par ūdeņu izmantošanu un to izmantošanas plānošanas normatīvajiem aktiem:.....	35
5.1.Vides pieejamība.....	35
5.2.Zivsaimnieciskā apsaimniekošana	37
6.Papildmateriāli:	37
6.1.pārskata plāns.....	37
6.2.ūdens objekta saimnieciskās darbības ietekmēto pašvaldību uzskaitījums:	37
6.3.ūdens objekta kopīpašnieku saraksts:	38
7.Pielikumi	399

1. IEVADS

Ventspils novada pašvaldība ir izvirzījusi mērķi uzlabot ūdenstilpju resursu apsaimniekošanas un pārvaldības efektivitāti. Tāpēc nepieciešams izstrādāt ekspluatācijas (apsaimniekošanas) noteikumus Irbes upei Ventspils novadā atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem Nr.1014¹, veicot kopējā upes ekoloģiskā stāvokļa izvērtēšanu.

Mērķa sasniegšanai tika izvirzīti šādi uzdevumi:

1. Esošo vēsturisko datu iegūšana un apkopošana no vispārpieejamiem datu reģistriem, monitoringa programmām, iepriekš veiktiem pētījumiem un publikācijām. Citu datu, kas nepieciešami apsaimniekošanas noteikumu izstrādei, apkopošana.

2. Veikt ūdenstece hidroloģisko izpēti un hidroloģiskā slēdziena sagatavošanu.

3. Noteikumu izstrādē piesaistīt nepieciešamos ekspertus (kartogrāfs, sertificēts hidrotehniķis, ihtiofaunas eksperts, hidrologs, tekošu ūdeņu sugu eksperts u.c.).

4. Veikt Irbes ūdens kvalitātes izpēti, nosakot barības vielu² koncentrācijas (katrā paraugā nosakot sekojošus parametrus - amonija slāpekļi, nitrātu slāpekļi, nitrītu slāpekļi, ortofosfāti, kopējais fosfors, kopējais slāpekļi, ķīmiskais skābekļa patēriņš, bioķīmiskais skābekļa patēriņš, suspendētās vielas), ūdenī izšķīdušā skābekļa daudzumu, temperatūru un pH.

5. Veikt Irbes zivsaimnieciskā stāvokļa aktualizāciju, datu analīzi - veicot vienu pētniecisko kontrolzveju vasarā, sagatavojot zivju krājumu raksturojumu: sugu sastāvu, relatīvās biomasas. Saimnieciski nozīmīgajām zivju sugām jānovērtē augšanas ātrums un to barošanās paradumi.

6. Veikt Irbes ekoloģiskā stāvokļa izpēti, t.sk. mikroskopisko aļģu (fitoplanktona) un zivju barības bāzes (zooplanktona, zoobentosa) sugu sastāva un biomasas novērtēšanu, ievācot paraugus barimetriski un ekoloģiski atšķirīgās stacijās vasarā.

7. Veikt upes ūdensaugu apsekošanu, sagatavot aprakstu par aktuālo situāciju.

8. Veikt Irbes esošās un iespējamās izmantošanas un publiskās piekļuves analīzi.

9. Noskaidrot vietējo iedzīvotāju viedokli par viņu piesaisti ūdenstecei, ekosistēmu pakalpojumiem un to izmantošanas biežumu, maksājamās pieredzi un tml. Fokusgrupas sanāksmes organizēšana un rezultātu apkopošana.

---

¹ Ministru kabineta 2005. gada 27. decembra noteikumi Nr. 1014 "Ūdens objektu ekspluatācijas (apsaimniekošanas) noteikumu izstrādāšanas kārtība". <https://likumi.lv/ta/id/124798>

² Neorganiski savienojumi, ko pirmprodukcijas ražošanai izmanto fitoplanktons un ūdensaugi.

10. Veikt ūdens virsmas izmantošanas zonējuma izstrādi (peldbūves, ūdensmotocikli, zveja, peldvietas, u.c.) un kartogrāfiskā materiāla izstrādi (krasta līnijas, īpašuma robežas u.c.).

11. Izstrādāt ūdensteces pārskata plānus.

12. Organizēt publisko diskusiju par Irbes izpēti, iesaistot visus interesentus, tajā skaitā atbildīgo institūciju pārstāvjus un vietējos iedzīvotājus.

13. Papildus ekspluatācijas noteikumos iekļaujamā informācija: apkopojums par ūdeņu izmantošanu un to izmantošanas plānošanu reglamentējošiem tiesiskajiem aktiem.

2. VISPĀRĪGIE DATI:

2.1 ūdens objekta nosaukums: Irbes upe

2.2. atrašanās vieta (pilsēta, novads): Ventspils novads

2.3. ģeogrāfiskās koordinātas:

Upes posma viduspunkta ģeogrāfiskās koordinātas: Lat. 57.587821

Lon. 22.014696

2.4. ūdenssaimnieciskā iecirkņa kods/ūdenstilpes kods:

Ūdensobjekta kods (saskaņā ar “Ventas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāna un plūdu riska pārvaldības plāna 2022.-2027. gadam” iedalījumu)³: V068

2.5. upes baseins, kurā atrodas ūdens objekts:

2.5.1. upe, kur atrodas ūdens objekts: Ventas upju baseinu apgabals

2.5.2. attālums no ietekas citā upē, jūrā (km):

satekot Rindai un Stendei, izveidojas Irbes upe, kas pēc ~34,495 km ietek jūrā

2.6. ūdens objekta veids:

2.6.1. dabīga ūdenstilpe (ezers, upe): dabiska ūdenstece

*2.6.2. dabīga ūdenstilpe ar mākslīgi mainītiem ūdens līmeņiem kopš
20. gadsimta 60. gadiem:* n/a

2.6.3. mākslīgs uzpludinājums (dīķis, ūdenskrātuve): n/a

2.7. ūdens objekta saimnieciskās izmantošanas veids:

Saskaņā ar Civillikuma 1102.panta I pielikumu⁴ Irbe ir publiskā upe un atbilstoši Civillikuma 1117.panta III pielikumam⁵ zvejas tiesības Irbes upē pieder vienīgi valstij. Saskaņā

---

³ Ventas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas un plūdu riska pārvaldības plāns 2022. – 2027.gadam.
Pieejams: <https://videscentrs.lv/gmc.lv/lapas/udens-apsaimniekosana-un-pludu-parvaldiba>

⁴ <https://likumi.lv/ta/id/225418>

⁵ <https://likumi.lv/ta/id/34871>

ar Zemes pārvaldības likuma 15.pantu otro daļu Irbes upju posmu valdītājs dabas liegumu “Ances meži un purvi” un “Rindas un Stendes ieleja” teritorijā ir Viedās administrācijas un reģionālās attīstības ministrija⁶.

Upi paredzēts izmantot šādiem mērķiem:

1) rekreācija - atpūta uz ūdeņiem, tai skaitā peldvietas, pārvietošanās ar nemotorizētiem peldlīdzekļiem u.c.; kā arī citi dabas tūrisma veidi (ūdens tūrisms, savvaļas dabas vērošana u.c.);

2) makšķerēšana;

3) rūpnieciskā zveja – specializētā nēģu zveja.

3. ŪDENS OBJEKTA RAKSTUROJUMS:

3.1. morfometriskais un hidroloģiskais raksturojums:

3.1.1. ūdens objekta sateces baseins (km²): 1950

3.1.2. baseina relatīvā mežainība (%): 84

3.1.3. baseina relatīvā purvainība (%): 8

3.1.4. pavasara plūdu maksimālais caurplūdums:

Q 1% (m³/s): 152,2 pie ietekas Baltijas jūrā

Q 5% (m³/s): 112,7 pie ietekas Baltijas jūrā

3.1.5. minimālais caurplūdums:

Q min 30d vasaras 95% (m³/s): 2,48; atbilstoši novērojumu datiem

Vičaki postenī

Q ekol. (m³/s): –

---

⁶ <https://likumi.lv/ta/id/270317-zemes-parvaldibas-likums>

3.1.6. normālais ūdens līmenis (NŪL) (m) atbilstoši EVRS realizācijai Latvijas teritorijā (LAS 2000,5):

Ventspils - Kolka P124 tilta šķērsojums pik. 56/38 ~ 0,6; Pik. 200/00 ~ 3,9 m; Pie hidroposteņa Vičaki 303/28 ~ 6,1;

3.1.7. zemākais ūdens līmenis (ZŪL) (m) atbilstoši EVRS realizācijai Latvijas teritorijā (LAS 2000,5):

Zemākais ūdenslīmenis novērojumu vēsturē ir 7,16 (pret LVĢMC hidroloģisko staciju "Irbe, Vičaki" 1965.gadā)

3.1.8. augstākais (plūdu) 1% ūdens līmenis (AŪL) (m) atbilstoši EVRS realizācijai Latvijas teritorijā (LAS 2000,5):

9,73 pret LVĢMC hidroloģisko staciju "Vičaki". Augstākais ūdenslīmenis novērojumu vēsturē ir 9,87 (pret LVĢMC hidroloģisko staciju " Vičaki", 1951.gadā)

3.1.9. kopējais ūdens objekta tilpums normālam ūdens līmenim (tūkst. m³): ~ 1950

3.1.10. lietderīgais tilpums (milj. m³): –

3.1.11. virsmas laukums normālam ūdens līmenim (ha): ~ 97,5

3.1.12. ūdens objekta garums (km):

Garums atbilstoši meliorācijas kadastram 33,824 km. Faktiskais uz ekspluatācijas noteikumu sastādīšanas brīdi ~ 34,495 km. Garuma starpība pastāvīgi veidojas Irbes lejtecē, Baltijas jūras piekrastē, ūdensnotekas caurplūduma un jūras viļņu radītās piekrastes grunts erozijas rezultātā.

3.1.13. ūdens objekta lielākais platums (km): 0,11

3.1.14. ūdens objekta vidējais dziļums (m): ~ 2 m pret NŪL

3.1.15. ūdens objekta maksimālais dziļums (m): ~ 4 m pret NŪL

3.1.16. *krasta līnijas garums (km):* labajā krastā - 34,98 km; kreisajā krastā - 34,96 km

3.1.17. *seklūdens zonas (dziļums mazāks par 0,5 m) platība (ha):* ~ 7

3.1.18. *ilggadīgā vidējā notecē gadā ūdens objektā (milj. m³):* 546

3.1.19. *ietekmēto zemju platība normālam ūdens līmenim (ha):* ~ 250

3.2. ūdens objekta ekoloģiskā stāvokļa raksturojums:

3.2.1. prioritārie ūdeņi (ūdens objekta atbilstība normatīvo aktu prasībām par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti):

Saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem Nr. 118 "Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti" Irbes upe visā garumā ir noteikta kā prioritārie karpveidīgo zivju ūdeņi.^{7,8} Šāds statuss nosaka pienākumu nodrošināt ūdens objekta aizsardzību un īstenot ūdens kvalitātes uzlabošanas pasākumus, lai nodrošinātu karpveidīgo zivju populācijām labvēlīgu dzīves apstākļu saglabāšanu. Irbes upes ūdens fizikāli ķīmiskie rādītāji lielākoties atbilst Ministru kabineta noteikumos Nr. 118 norādītajiem robežlielumiem un mērķlielumiem, kas attiecināmi uz prioritārajiem karpveidīgo zivju ūdeņiem.⁹

Irbes upe nav iekļauta Ministru kabineta noteikumos Nr. 418 "Noteikumi par riska ūdensobjektiem" sarakstā kā ūdensobjekts, kurā pastāv risks nesasniegt Ūdens apsaimniekošanas likumā noteikto labu virszemes ūdeņu stāvokli.

Saskaņā ar Ventas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plānā un plūdu riska pārvaldības plānā (2022.-2027. gadam) norādīto informāciju, Irbes upes fizikāli ķīmiskie rādītāji 2015. gadā atbilda vidējai ekoloģiskai kvalitātei, savukārt 2021.gadā – labai ekoloģiskai kvalitātei. Papildus tam ūdenstece iekļauta plūdu riska teritoriju sarakstā, jo tā definēta kā potomāla upe, tās krastos ir aizsargājamas teritorijas un lejtecē novērojami jūras uzplūdi.¹⁰

---

⁷ Prioritārie zivju ūdeņi – saldūdeņi, kuros nepieciešams veikt ūdens aizsardzības vai ūdens kvalitātes uzlabošanas pasākumus, lai nodrošinātu zivju populācijai labvēlīgus dzīves apstākļus.

⁸ <https://likumi.lv/ta/id/60829>

⁹ <https://likumi.lv/ta/id/60829>

¹⁰ <https://videscentrs.lv/gmc.lv/lapas/udens-apsaimniekosana-un-pludu-parvaldiba>

Saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem Nr. 692, Irbes upē nav izveidotas oficiālas peldvietas.¹¹

3.2.2. ūdens objekta hidroloģiskā režīma ietekme uz piegulošo platību gruntsūdens līmeņiem:

Kā viens no galvenajiem piegulošo platību gruntsūdens līmeņa ietekmējošajiem faktoriem ir krasta zemes virsmas reljefs un tās augstums pret ūdens virsmu (jo augstāka krasta zemes virsmas augstuma atzīme un reljefs izteiktāks, jo mazāka upes ūdens līmeņa ietekme uz gruntsūdens līmeni). Irbei raksturīga līkumaina, dabiska gultne, raksturīgas vecupes un salas. Krasti ir daudzveidīgi - no zemiem krastiem ar plašām palienēm līdz vairāk kā 15 m augstiem, stāviem krastiem. Irbē gada griezumā ūdenslīmeņa svārstības ir vērā ņemamas un ārpus veģetācijas perioda palu un plūdu ūdens apjoms ir apjomīgs un straujš. Hidroloģiskais režīms Irbes upei saistošajā teritorijā vērtēts pēc hidrometriskā posteņa "Vičaki" pieejamajiem datiem, kam pieejama nepārtraukta novērojumu datu rinda kopš 1945.gada. Irbē krasākās ūdenslīmeņa svārstības starp maksimālo un minimālo gada ūdenslīmeni novērotas 1951. gadā, kad 12. aprīlī tika sasniegts rekordaugstais ūdens līmenis 9,87 m LAS 2000,5, savukārt šī paša gada 1.septembrī 5,33 m LAS 2000,5. Tādejādi ūdenslīmeņu starpība šī gada griezumā sasniegusi 4,54 m. Vērtējot palu augstākos un vasaras zemākos ūdenslīmeņus pa 10 gadu periodiem, maksimālo novēroto ūdenslīmeņu starpība kopš 1945. gada sasniedz 2,71 m. Savukārt zemākie ūdenslīmeņi kopš 1945.gada ir samērā konstanti, svārstoties 0,44 m diapazonā. Ūdenslīmeņa svārstības Irbē ir salīdzinoši straujas, kas rezultējas ar pēkšņu ūdens līmeņa kāpumu upē, un tajā pat laikā strauju tā pazeminājumu. Kopumā Irbes nepastāvīgais hidroloģiskais režīms ietekmē plašas teritorijas, ko sastāda vecupju posmi un palienes.

3.2.3.hidrobiocenožu raksturojums, tajā skaitā dati par kopējo un virsūdens aizaugumu (%):

Lai raksturotu Irbes upes ekosistēmu, hidrobiocenožu raksturojumam un ekoloģiskā stāvokļa vērtējumam (skat. 3.2.5.sadaļu) 2025.gada vasaras sezonā ievākti hidroķīmiskie (barības vielas, skābeklis, pH) un bioloģiskie paraugi (fitobentoss, fitoplanktons, zooplanktons, zoobentoss) dažādās ūdenstilpes horizontālajās un vertikālajās zonās ar mērķi identificēt organismu sastopamību, biomasu un sugu sastāva mainību, barības vielu koncentrācijas un to

---

¹¹ <https://likumi.lv/ta/id/295404>

mainību (1. attēls). Ūdensaugu sabiedrības novērtēšanai Irbes upē izmantoti 2025.gada vasaras apsekojuma dati.

1. attēls. Paraugu ievākšanas vietas Irbē, 2025. gada vasarā.

3.2.3.1. Mikroskopiskās aļģes

Mikroskopiskās aļģes jeb fitoplanktons ieņem nozīmīgu lomu saldūdens ekosistēmās. Šīs aļģes ir pirmproducenti – organismi, kas pārvērš neorganiskās vielas organiskajās. Tādējādi fitoplanktons veido barības ķēdes pirmo posmu. Ar to barojas galvenokārt zooplanktons (mikroskopiskie vēžveidīgie, kas ir galvenā zivju mazuļu barības bāze).

Fitoplanktona paraugi 2025.gada vasaras sezonā Irbes upē ievākti 4 stacijās (2.attēls) ~0,3 m dziļumā, paraugus iepildot 500 ml tumšās plastmasas pudelītēs. Paraugi fiksēti ar etiķskābo Lugola šķīdumu, gala koncentrācijai sasniedzot 0,5%. Noteikts planktonisko aļģu taksonu¹² sastāvs un aprēķināta taksonu biomasa. Rezultāti no 2.stacijas salīdzināti ar vēsturiskajiem datiem no LVĢMC monitoringa stacijas “Irbe, hidroprofils Vičaki”.

2025.gada vasaras sezonā Irbē konstatēts zems fitoplanktona daudzums; fitoplanktona biomasa variēja no 0,69 līdz 1,30 mg/l, vidēji 0,92 mg/l (3.attēls). Ūdenstecē fitoplanktona cenozē¹³ dominē kramaļģes. Vērojams zems potenciāli toksisko zilaļģu īpatsvars (vidēji ~9%). Salīdzinoši zemā fitoplanktona biomasa galvenokārt skaidrojama ar upes hidroķīmiskām

¹² Bioloģisko sistēmu organismu klasifikācijas vienība, piemēram, dzimta, ģints, suga.

¹³ Konkrētās organismu grupas kopums kādā teritorijā (piemēram, ūdensaugu sabiedrība, zooplanktona sabiedrība u.c).

īpatnībām: ūdenstecē vērojama augsta turbiditāte (duļķainība), tādējādi ūdenī ir zema caurredzamība¹⁴. Samazinātas gaismas apstākļos ir ierobežota arī planktonisko aļģu attīstība.

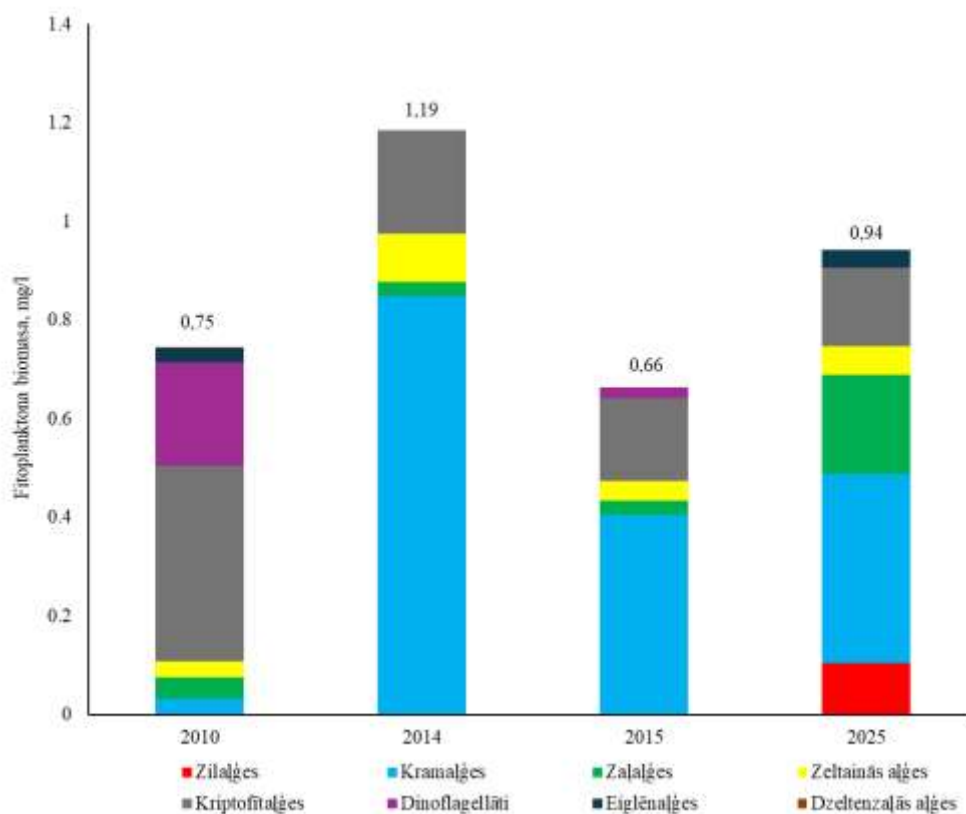

2.attēls. Fitoplanktona paraugu ievākšanas stacijas Irbes upē 2025.gada vasarā.

Arī vēsturiski Irbē vērojams zems fitoplanktona daudzums, kur fitoplanktona cenožē galvenokārt sastopamas kramaļģes, tomēr pieejamo datu apjoms ir pārāk neliels, lai varētu izdarīt vispusīgus secinājumus par Irbes ekoloģisko kvalitāti. **Planktonisko aļģu sugu sastāvs un biomasa indikatīvi norāda uz labu ūdensteces ekoloģisko kvalitāti.**

---

¹⁴ Ūdens kvalitātes parametrs, kas pastarpināti norāda, cik dziļi ūdenī iespīd gaisma un notiek fotosintēze, kuras laikā tiek saražotas organiskas vielas.

3.attēls. Fitoplanktona biomasas vēsturiskās izmaiņas Irbē.

3.2.3.2. Fitobentoss

Fitobentosa paraugi Irbē tika ievākti četrās stacijās (4.attēls). Paraugi ievākti saskaņā ar standarta metodi¹⁵. Saskaņā ar Ventas upju baseina apgabala apsaimniekošanas plānā norādīto metodiku¹⁶ katram paraugam aprēķināts fitobentosa IPS indekss, kas raksturo eitrofikācijas ietekmi uz bentisko aļģu sabiedrību, kā arī IPS indeksa ekoloģiskās kvalitātes koeficients (EQR). EQR kvalitātes klašu robežvērtības norādītas 1.tabulā.

1.tabula. Ekoloģiskās kvalitātes koeficienta klašu robežvērtības IPS indeksam Latvijā

	Augsta	Laba	Vidēja	Slikta	Ļoti slikta
LV IPS EQR	>0,70	0,70 - 0,50	0,50 – 0,30	0,30 – 0,10	<0,10

¹⁵ EU Standard of sampling: EN 13946 (2014): Water quality – Guidance for the routine sampling and preparation of benthic diatoms from rivers and lakes.

¹⁶ <https://videscents.lv/gmc.lv/lapas/udens-apsaimniekosana-un-pludu-parvaldiba>

Irbes fitobentosa cenozē dominēja *Cocconeis placentula* sugas kramaļģes, bieži sastopamas *Achnanthydium minutissimum* grupas kramaļģes, kā arī *Navicula tripunctata* un *Gomphonema pumilum* sugu kramaļģes. Nelielos daudzumos konstatētas dažādas neliela izmēra *Navicula* ģints kramaļģu sugas, kā arī *Eolimna minima*. Kopumā Irbes upē konstatēta augsta kramaļģu taksonu daudzveidība: 1.paraugā konstatēti 35 taksoni; 2.paraugā konstatēti 14 taksoni; 3.paraugā konstatēti 34 taksoni; 4.paraugā konstatēti 35 taksoni. IPS indeksa EQR vērtības šajā posmā variēja no 0,74 līdz 1 un vidēji bija 0,84, kas indikatīvi liecina par **augstu ūdenstecei ekoloģisko kvalitāti**.

4.attēls. Fitobentosa paraugu ievākšanas stacijas Irbes upē 2025.gada vasarā.

3.2.3.3. Ūdensaugi

Irbes upe apsekota 2025. gada 25. augustā. Laikapstākļi – mākoņains, brīžiem skaidrojas, gaisa temperatūra 18°C. Apsekoti četri posmi, sākot no lejteces līdz augštecei (2.tabula). Katra posma vidējais garums 500 m. Posmi izvēlēti pamatojoties uz zemes lietojuma veidu upes krastos. Apsekotie posmi atrodas ĪADT dabas liegumā “Ances purvi un meži” un “Rindas un Stendes ieleja”¹⁷. Irbes upe pieskaitāma biotopam 3260_2 (visas dabiskās upes un upju posmi, kuros straumes ātrums ir mazāks par 0,2 m/s; jeb potamālas upes tipa posms; upes vai upes posms ar lēnu tecējumu – lēntece).

Posma **Irbe_1** straumes ātrums <0,2 m/s, zemes lietojumā dominē mežs. Gultnes substrātu veido smilts ar detrita nogulumu. Kopējais aizaugums ar makrofītiem – 5%.

¹⁷ Dabas datu pārvaldības sistēma Ozols, pieejama: <https://ozols.gov.lv/pub>

Aizaugumu veido virsūdens augi jeb helofīti – 3%, peldlapu augi – 0% un iegrimušie augi – 2%. Helofītu josla ļoti šaura, to veido atsevišķi augoši augi - parastā niedre *Phragmites australis*, parastais miežubrālis *Phalaroides arundinacea* un parastā cirvene *Alisma plantago-aquatica*. Peldlapu augi netika konstatēti. Iegrimušo augu sabiedrību veido glīvenes - skaujošā glīvene *Ptamogeton perfoliatus* un krokainā glīvene *P. crispus*.

Posma **Irbe_2** straumes ātrums <0,2 m/s, zemes lietojumā dominē mežs. Upes kreisais krasts stāva, smilšaina nogāze (5. attēls). Gultnes substrātu veido smilts ar detrita nogulumu. Kopējais aizaugums ar makrofītiem – 8%. Aizaugumu veido virsūdens augi jeb helofīti – 4%, peldlapu augi – 1% un iegrimušie augi – 3%. Helofītu josla ļoti šaura, to veido atsevišķi augoši augi - parastā niedre *Phragmites australis*, parastais miežubrālis *Phalaroides arundinacea*, ezera meldrs *Scirpus lacustris*, šaurlapu vilkvāļīte *Typha angustifolia*. Peldlapu augu sabiedrību veido atsevišķas parastās mazlēpes *Hydrocharis morsus-ranae*. Iegrimušo augu sabiedrību veido ezera meldra *Scirpus lacustris* zemūdens lapas, kā arī atsevišķas augošas glīvenes - skaujošā glīvene *Ptamogeton perfoliatus* un krokainā glīvene *P. crispus*.

5.attēls. Irbes upes posms Irbe_2 ar stāvu, smilšainu nogāzi

Posma **Irbe_3** straumes ātrums <0,2 m/s, zemes lietojumā dominē mežs. Upes kreisais krasts stāva, smilšaina nogāze. Gultnes substrātu veido smilts ar detrita nogulumu. Upes vidū veidojas smilšu sēres. Kopējais aizaugums ar makrofītiem – 15%. Aizaugumu veido virsūdens augi jeb helofīti – 7%, peldlapu augi – 5% un iegrimušie augi – 3%. Helofītu joslu veido parastā niedre *Phragmites australis*, parastais miežubrālis *Phalaroides arundinacea*, ezera meldrs

Scirpus lacustris, šaurlapu vilkvālīte *Typha angustifolia* un vītoli vėjmietiņš *Lythrum salicaria*. Peldlapu sabiedrību veido dzeltenās lēpes *Nuphar lutea* virsūdens lapas. Iegrimušo augu joslu veido ezera meldra *Scirpus lacustris* zemūdens lapas un dzeltenās lēpes *Nuphar lutea* iegrimušās lapas.

Posma **Irbe_4** straumes ātrums <0,2 m/s, zemes lietojumā dominē mežs, ciema apbūve un blīvas niedru audzes. Gultnes substrātu veido smilts ar detrīta un dūņu nogulumu. Upes vidū veidojas smilšu sēres, kas apaug ar kokaugu un lakstaugu veģetāciju. Kopējais aizaugums ar makrofītiem – 20%. Aizaugumu veido virsūdens augi jeb helofīti – 12%, peldlapu augi – 5% un iegrimušie augi – 3%. Helofītu joslu veido parastā niedre *Phragmites australis*, šaurlapu vilkvālīte *Typha angustifolia*, ezera meldra *Scirpus lacustris* virsūdens lapas. Peldlapu sabiedrību veido dzeltenās lēpes *Nuphar lutea* virsūdens lapas. Iegrimušo augu joslu veido ezera meldra *Scirpus lacustris* zemūdens lapas, dzeltenās lēpes *Nuphar lutea* iegrimušās lapas un dažādas glīvenes – skaujošā glīvene *Ptamogeton perfoliatus*, krokainā glīvene *P. crispus* un citas.

2. tabula. Apsekoto Irbes posmu koordinātes

Apsekotais posms	Sākuma koordinātes (LKS sistēma)	Beigu koordinātes (LKS sistēma)
Irbe_1	X: 372224 Y: 380813	X: 372316 Y: 381003
Irbe_2	X: 374536 Y: 382580	X: 374741 Y: 382501
Irbe_3	X: 379709 Y: 384060	X: 379732 Y: 383813
Irbe_4	X: 387344 Y: 388529	X: 387677 Y: 388812

3.2.3.4. Zooplanktons

Zooplanktons (mikroskopiski vēžveidīgie) ir svarīga ūdenstilpju ekosistēmu sastāvdaļa. Zooplanktona organismi ir nozīmīga visu zivju sugu mazuļu un planktonēdāju zivju barība.

2025. gada 18. jūlijā Irbes upē zooplanktona organismi ievākti 3 stacijās (6.attēls). Zooplanktona paraugi ievākti no virsējā ūdens slāņa līdz 0.5 - 1 m dziļumā ar Apšteina tipa planktontīklu (diametrs 30 cm, acu izmērs 55 μm), filtrējot 50 - 100 litrus ūdens. Paraugi fiksēti ar 96 % etanolu, kopējai etanola koncentrācijai sasniedzot 10%. Zooplanktona taksonomiskais

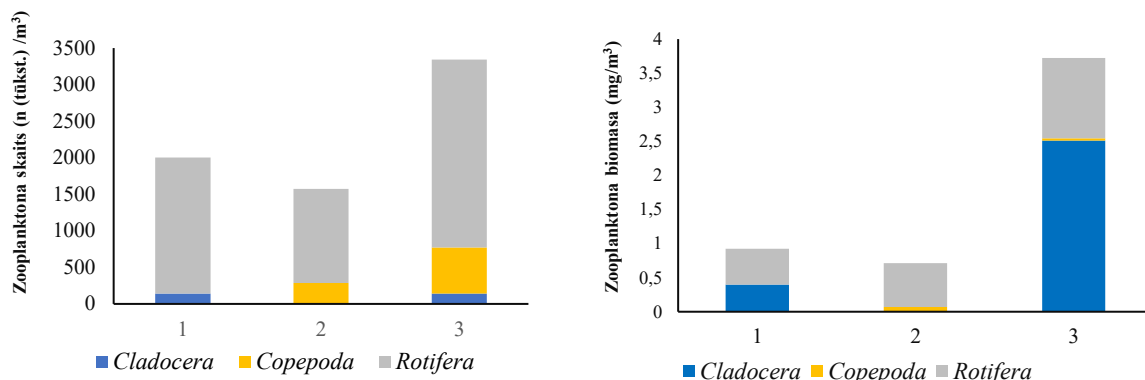
sastāvs¹⁸ noteikts līdz sugas, ģints vai kārtas līmenim, kā arī noteikts organismu skaits (n/m^3), izmērs un aprēķināta to biomasa (mg/m^3).

6. attēls. Zooplanktona paraugu ievākšanas stacijas (3) Irbes upē 2025.gada vasaras sezonā.

Irbē 2025.gada vasaras sezonā zooplanktona organismu skaits vidēji sasniedz $768 n/m^3$ (7.attēls). Pēc skaita zooplanktona cenožē dominē izmēros mazie virpotāji *Rotifera*. Pēc biomasas dominējošie zooplanktona organismi ir zarūsaiņi *Cladocera*. Zooplanktona biomasa 2025.gada vasaras sezonā ūdenī ir zema, tā vidēji sasniedz $0,59 mg/m^3$. Tas skaidrojams ar upes dabiski zemo produktivitāti. Pēc biomasas dominē virpotāju *Rotifera* īpatņi *Lecane lunaris* un *Synchaeta sp.*, zarūsaiņu *Cladocera* īpatņi, galvenokārt *Alonella nana*. Kopumā secināms, ka zivju barošanās nolūkiem piemērotu **zooplanktona organismu daudzums Irbē zivju mazuļiem un planktivorām zivīm ir pietiekams.**

¹⁸ Konstatēto taksonu veids un to skaits. Taksons - bioloģisko sistēmu organismu klasifikācijas vienība, piemēram, dzimta, ģints, suga.

7.attēls. Zooplanktona daudzums Irbē 2025.gada vasaras sezonā. Paraugu ņemšanas stacijas atzīmētas ar 1-3. A – zooplanktona skaits, n/m³, B – zooplanktona biomasa, mg/m³

3.2.3.5. Zoobentoss

Zoobentoss jeb ūdens bezmugurkaulnieki, kas apdzīvo ūdenstilpes gultni, ir nozīmīgs ūdens ekosistēmu elements. Šiem dzīvniekiem raksturīgi dažādi barošanās objekti (zooplanktons, fitoplanktons, citi bezmugurkaulnieki u.c.) un mehānismi (filtrētāji, plēsēji u.c.), kas norāda uz to, ka tiem ir gan tieša, gan pastarpināta ietekme uz ūdens barības ķēžu funkcionēšanu. Papildus tam, zināms, ka bentoss ir nozīmīgākais zivju sabiedrību barības objekts Latvijas un Eiropas ezeros.

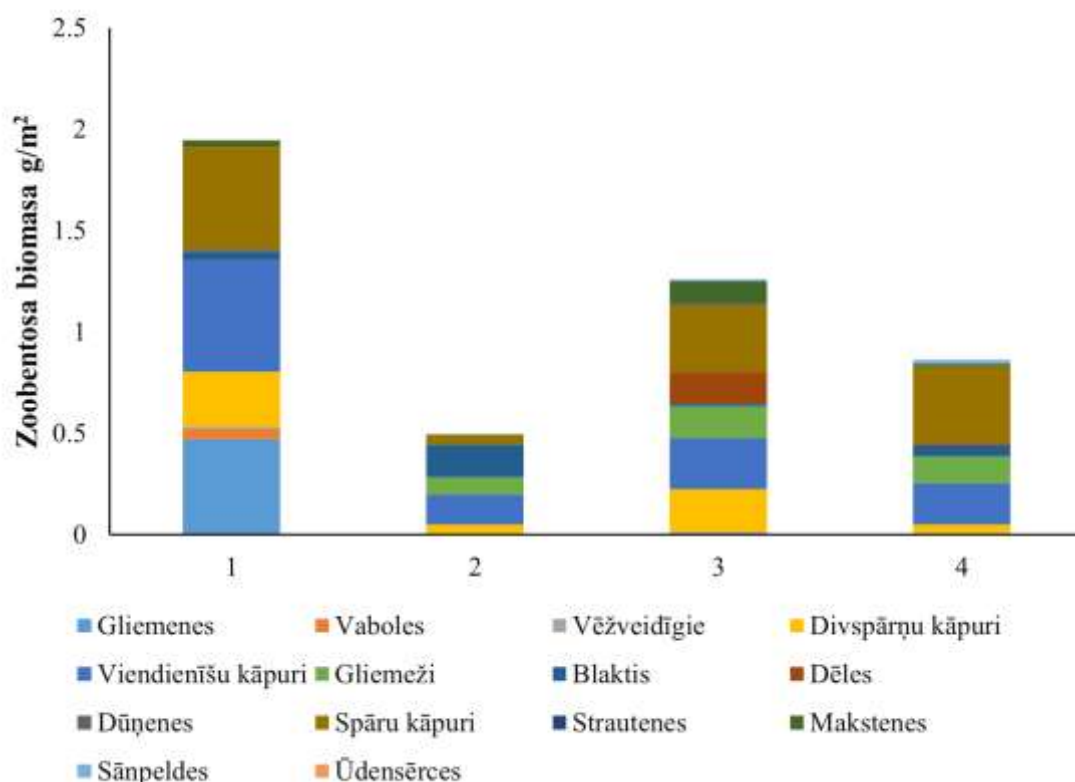
2025. gada 13. augustā Irbē zoobentosa organismi ievākti 4 stacijās (8.attēls).

8. attēls. Zoobentosa paraugu ievākšanas stacijas (4) Irbes upē 2025.gada vasaras sezonā.

Paraugi ievākti no ūdenstilpes grunts virskārtas ar grunts skrāpi (vienu parauglaukuma platība 0,25m²), katram paraugam veikti četri atkārtojumi, lai iegūtu pilnīgāku informāciju par piegrunts bezmugurkaulnieku sabiedrības sastāvu. Paraugu skalošanai izmantots metālisks siets ar acu izmēru 0,5 mm, pēc tam paraugi fiksēti etanola šķīdumā, kopējai etanola koncentrācijai paraugā sasniedzot 70 %. Tālākā paraugu šķirošana un taksonomiskā sastāva noteikšana veikta laboratorijā. Organismi noteikti līdz kārtas vai, ja iespējams, sugas līmenim, kā arī noteikts organismu skaits un biomasa tos nosverot. Paraugos konstatētais organismu skaits un svars pārrēķināts uz vienu kvadrātmetru – n/m² un g/m².

Irbē zoobentosa organismu biomasa 2025. gada vasarā variē no 0,5 g/m² 2. stacijā, līdz 22,64 g g/m² 4. stacijā (9.attēls). Pēc biomasas zoobentosa cenoze dominē gliemenes. Plaši izplatīti spāru, viendienīšu un divspārņu kāpuri, kas ir augstvērtīgi zivju barības objekti. Kopumā secināms, ka Irbē **zoobentosa organismu daudzums un daudzveidība ir pietiekami, lai nodrošinātu ar barību zivju mazuļus un bentivorās zivis**¹⁹.

9.attēls. Zoobentosa organismu daudzums Irbē 2025. gada vasaras sezonā. Paraugu ņemšanas stacijas atzīmētas ar 1-4. Grafikā, to augstās biomasas dēļ, nav iekļautas liela izmēra gliemeņu sugas.

¹⁹ Zivis, kuras galvenokārt barojas ar zoobentosu jeb piegrunts slāni apdzīvojošiem bezmugurkaulniekiem. Tādas zivis ir, piemēram, visu zivju sugu mazuļi, kā arī plauži, plīči, līņi pieauguša īpatņa stadijā.

3.2.4. ihtiofaunas raksturojums:

Zivju sabiedrības paraugu ievākšana tika veikta 2025. gada 15. – 18. jūlijā dažādās upes horizontālajās un vertikālajās zonās. Irbē tīklu zveja veikta 21 stacijā; elektrozveja veikta septiņās stacijās. Lai iegūtu informāciju par zivju sabiedrību raksturojošo parametru telpisko mainību, tīkli izvietoti vietās, kas reprezentē zivju sabiedrības sastāvu dažādās ūdenstilpes horizontālajās un vertikālajās zonās, piemēram, dažādos dziļumos, vietās ar dažādu aizaugumu, dažādos attālumos no krasta. Tika veikta pētnieciskā zveja ar grimstošiem *Nordic* tipa daudzacu žauntīkliem (1,5 augsti; 30 m gari), kuru linuma acs izmērs bija 5 – 55 mm atbilstoši Eiropas standarta metodei (EN14757:2015).²⁰ Tika izmantoti arī papildus tīkli ar linuma acs izmēru 60 – 80 mm (30 un 60 m gari, 1,5 m augsti), lai iegūtu informāciju par liela izmēra zivīm. Ar mērķi salīdzināt noķerto zivju daudzumu (kg) atšķirīgās upes zonās, zivju biomasas tika pārrēķinātas uz 100 m² tīklu. Papildus 7 stacijās tika izmantota elektrozvejas metode, sekojot Eiropas standarta metodei (EN 14011:2003)²¹. Elektrozvejā noķertajām zivīm tika noteikta to suga, tās tika nomērītas, saskaitītas un atlaistas upē.

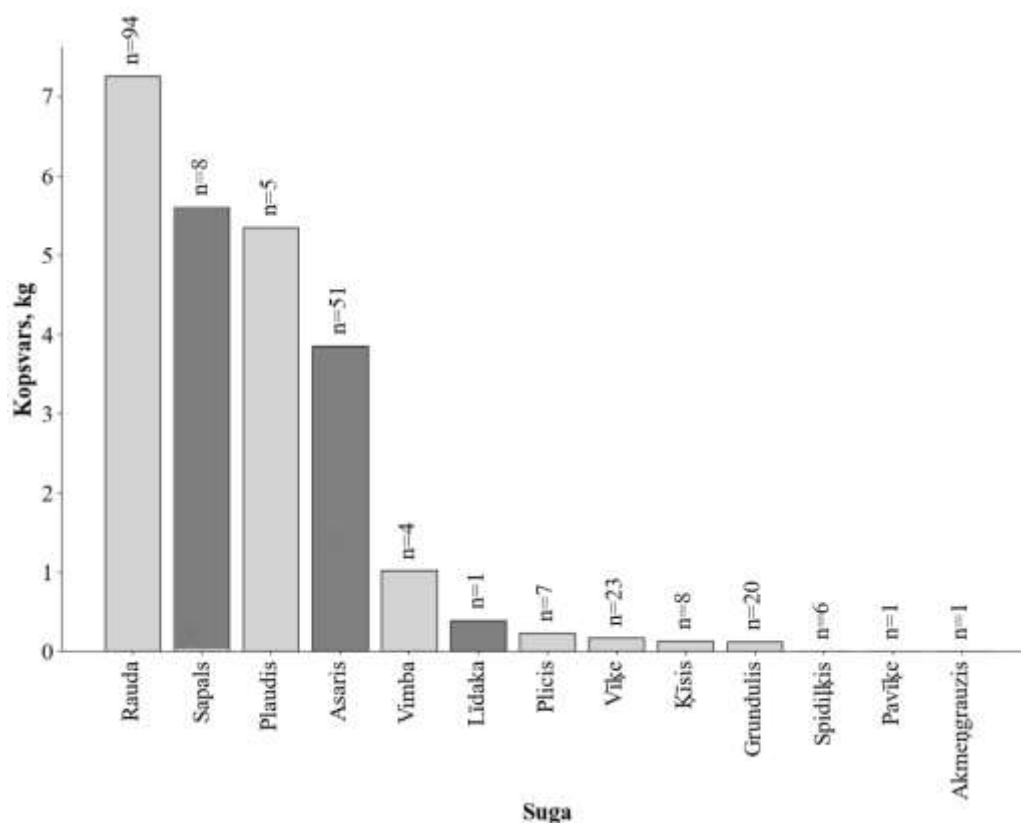
Pētījuma laikā tika nozvejotas 15 sugu zivis, kuru kopsvars bija 25,25 kg (10.attēls). Irbes zivju sugu sastāvs vērtējams kā tipisks vidējām mērenās klimata joslas upēm. 2025. gada vasarā pētītajā upes posmā bija sastopamas visas tipiskās saldūdens zivju sugas. Irbē gan pēc skaita, gan svara dominējošā suga ir rauda. Lomu struktūrā vērojams vidēji zems lielo plēsīgo zivju²² īpatsvars un augsts karpveidīgo zivju īpatsvars, kas varētu būt skaidrojams ar relatīvi augstu maluzvejas un makšķerēšanas spiedienu uz plēsīgo zivju populācijām. Sīkākai informācijai skatīt “Zivsaimnieciskās ekspluatācijas noteikumi Irbes upei” (SIA “Saldūdeņu risinājumi”, 2026). Dokumenta kopija pievienota ekspluatācijas noteikumu 1.pielikumā.

---

²⁰ CEN - European Committee for Standardization, 2015. Water quality – Sampling of fish with multi-mesh gillnets. Brussels, 29pp.

²¹ CEN - European Committee for Standardization, 2003. Water quality – Sampling of fish with electricity. Brussels, 16pp.

²² Zivis, kuras pieauguša īpatņa stadijā barojas ar citām zivīm. Tādas zivis ir, piemēram, asaris, zandarts, līdaka.

10. attēls. Kopējā zivju nozveja Irbē (kg). Plēsīgās zivju sugas ir iezīmētas tumšākas, “n” apzīmē īpatņu skaitu. Grafikā nav iekļautas elektrozevējā noķertās zivis.

3.2.5. ekoloģiskā stāvokļa vērtējums un to ietekmējošie faktori:

Ventas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plānā un plūdu riska pārvaldības plānā (2022. – 2027. gadam) Irbes kopējā ekoloģiskā kvalitāte novērtēta kā laba.²³

Galvenās barības vielas, kas nepieciešamas ūdenstilpes ekosistēmas funkcionēšanai, ir slāpekļi un fosfors. Tās pirmprodukcijas²⁴ norisei izmanto mikroskopiskās aļģes un augstākie ūdensaugi. Slāpekļi un fosfors ūdenstilpē atrodami gan brīvā veidā – neorganiskā slāpekļa un fosfora savienojumos (nitrīti²⁵, nitrāti²⁶, amoniji²⁷ – slāpekļa savienojumi un fosfāti – fosfora savienojumi), gan arī saistītā veidā: kā organiskās vielas, vai arī ietverti mikroskopiskajās aļģēs

²³ Ventas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas un plūdu riska pārvaldības plāns 2022. – 2027. gadam. Pieejams: <https://videscentrs.lv/gmc.lv/lapas/udens-apsaimniekosana-un-pludu-parvaldiba>

²⁴ Ūdensaugu/mikroskopisko aļģu biomasas pieaugšana, izmantojot saules gaismu un CO₂.

²⁵ Starpstadija amonija oksidēšanā (pārveidošanā) par nitrātiem, tāpēc to daudzums saldūdeņos parasti ir neliels.

²⁶ Augiem un aļģēm bioloģiski vispieejamākais barības vielu avots, kas rodas, oksidējoties amonijam.

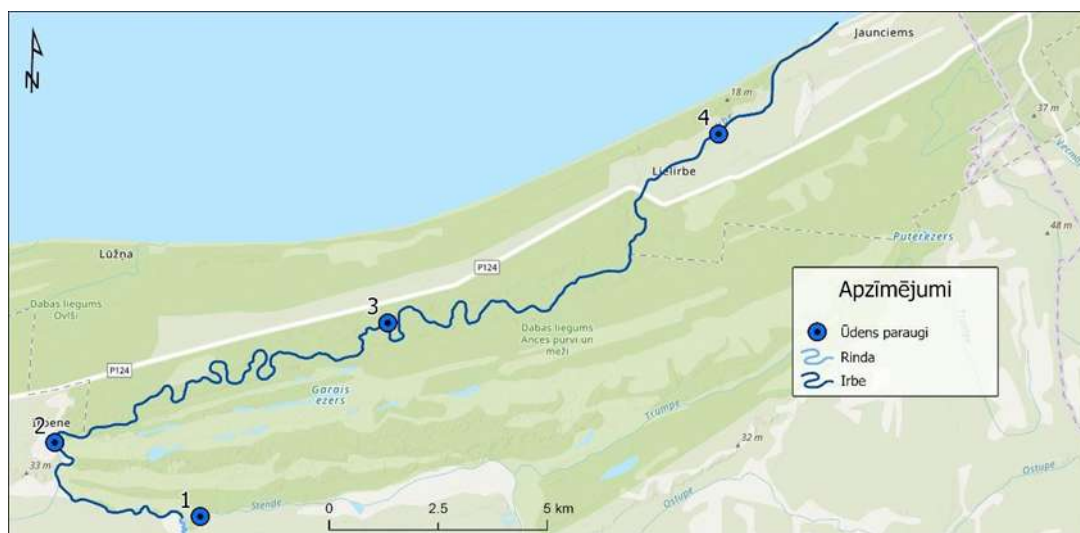
²⁷ Amonija jonu klātbūtne ūdenī norāda uz iespējamo bakteriālo, notekūdeņu un dzīvnieku atkritumu piesārņojumu.

jeb fitoplanktonā. Bez izšķīdušā skābekļa nav iespējama dzīvības procesu norise ūdenī. Tādējādi skābekļa koncentrācijas ūdenī horizontālā un vertikālā mainība nosaka floras un faunas izplatību ūdenstilpē.

2025.gada 18.jūlijā Irbes upē tika ievākti 4 ūdens paraugi (3.tabula, 11.attēls) hidroķīmiskai analīzei. Paraugs Nr. 1 tika ievākts Stendes upē, 50 m attālumā no satekas ar Rindu. Tas darīts ar nolūku, lai kombinācijā ar Rindas ūdens ķīmiskajiem rādītājiem precīzāk identificētu barības vielu avotus Irbē. Novērtēts kopējā slāpekļa²⁸ un kopējā fosfora²⁹ daudzums, kā arī brīvo slāpekļa (nitrītu, nitrātu) un fosfora (fosfātu) jonu daudzums. Ar Sekki disku tika izmērīta ūdens caurredzamība. Ūdenstilpes padziļinājumos ar zondi izmērīts ūdenī izšķīdušā skābekļa daudzums ik pēc 0,5 metriem, sākot no ūdens virsējā slāņa, izmērīta arī ūdens elektrovadītspēja un pH.

3.tabula. Ūdens paraugu ievākšanas staciju koordinātas Irbē

Stacijas numurs	Koordinātas (Platums)	Koordinātas (Garums)
1.stacija	21.91460242	57.54061415
2.stacija	21.86789224	57.55202
3.stacija	21.97966	57.58155
4.stacija	22.1156	57.62583

11. attēls. Ūdens paraugu ievākšanas stacijas Irbes upē 2025.gada vasarā.

²⁸ Kopējā slāpekļa daudzums rāda, cik daudz ūdenī esošā slāpekļa iekļauts organiskos/neorganiskos savienojumos, kā arī fitoplanktonā.

²⁹ Kopējā fosfora daudzums rāda, cik daudz ūdenī esošā fosfora iekļauts organiskos/neorganiskos savienojumos, kā arī fitoplanktonā.

Saskaņā ar apsaimniekošanas plānā sniegto informāciju³⁰, Irbes upe klasificēta kā R6 tipa upe "Potamāla tipa liela upe". Papildus tam, pielīdzināti ekoloģiskās kvalitātes klašu vērtībām R6 tipa upēs. Kvalitātes klašu vērtības uzskaitītas 4.tabulā. Ventas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāns izstrādāts saskaņā ar Ministru kabineta 2004. gada 19. oktobra noteikumiem Nr. 858³¹, kas pakārtoti Ūdens apsaimniekošanas likumam³². Ūdens apsaimniekošanas likumā iekļautas Ūdens apsaimniekošanas likumā iekļautas Eiropas Padomes un Parlamenta Ūdens struktūrdirektīvas 2000/60/EK³³ rekomendācijas virszemes un pazemes ūdeņu apsaimniekošanai.

4.tabula. Ekoloģiskās kvalitātes klašu robežas R6 tipa upēm

Rādītājs	Mērvienība	Augsta	Laba	Vidēja	Slikta	Ļoti slikta
O ₂	mg/l	>7,0	5,0-7,0	3,0-5,0	1,0-3,0	<1,0
BSP ₅ ³⁴	mg/l	<2,0	2,0-3,0	3,0-4,0	4,0-5,0	>5,0
N/NH ₄	mg/l	<0,10	0,10-0,16	0,16-0,24	0,24-0,32	>0,32
N _{kop}	mg/l	<1,8	1,8-2,8	2,8-3,8	3,8-4,8	>4,8
P _{kop}	mg/l	<0,045	0,045-0,090	0,090-0,135	0,135-0,180	>0,180

Irbes upes konstatētā kopējā slāpekļa vērtības norāda uz augstu upes ekoloģisko kvalitāti gan 2025.gada vasarā, paraugu ievākšanas laikā (12.attēls), gan vēsturiski (13.attēls). Konstatētās kopējās fosfora vērtības 2025.gada vasarā, paraugu ievākšanas laikā 2.-4.stacijā norāda uz augstu upes ekoloģisko kvalitāti, savukārt 1. stacijā (Stendē) - uz labu upes ekoloģisko kvalitāti (14.attēls). Arī vēsturiski kopējā fosfora vērtības norāda uz augstu/labu upes ekoloģisko kvalitāti (15.attēls). 2025. gada vasaras sezonā Irbes ekoloģisko kvalitāti lielākā mērā ietekmē Stendes ūdens kvalitāte, bet mazāk- Rindas.

2025.gada vasarā, paraugu ievākšanas laikā, Irbes upes ūdens caurredzamība bija 1,3-2 m, izšķīdušais skābekļa daudzums 7,3-8,3 mg/l, bet pH robežās 7,7-7,9. Šādi rādītāji kopā ar konstatētajām barības vielu daudzuma un fitoplanktona biomasas vērtībām kopumā norāda uz **augstu upes ekoloģisko kvalitāti pētījuma laikā.**

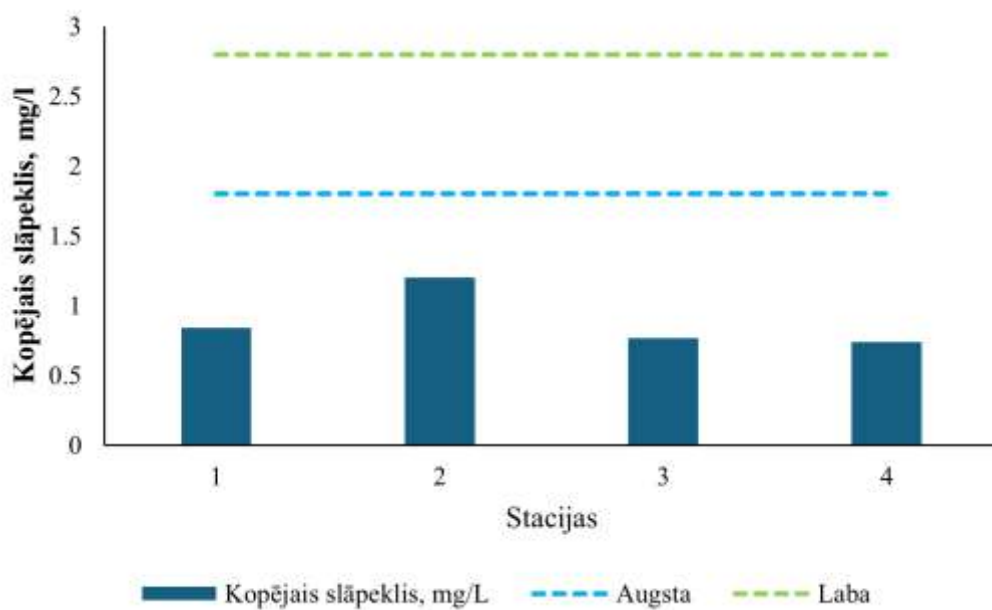
³⁰ Ventas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas un plūdu riska pārvaldības plāns 2022. – 2027.gadam. Pieejams: <https://videscentrs.lv/gmc.lv/lapas/udens-apsaimniekosana-un-pludu-parvaldiba>

³¹ <https://likumi.lv/ta/id/95432>

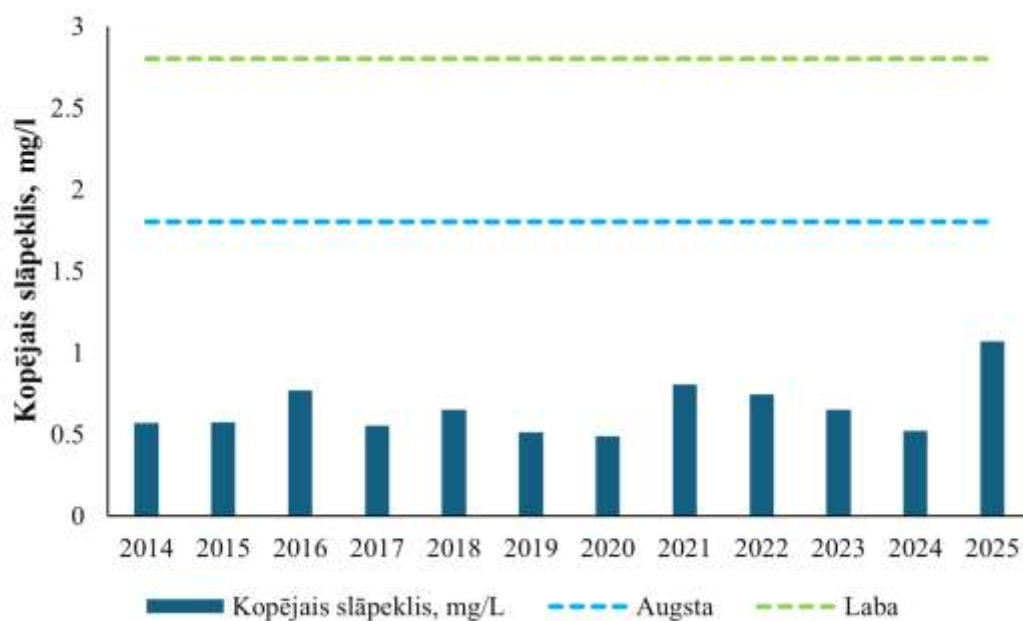
³² <https://likumi.lv/ta/id/66885>

³³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32000L0060>

³⁴ Ūdenī izšķīdušā skābekļa daudzuma izmaiņas noteiktā laika periodā, kas rodas mikroorganismu darbības rezultātā, noārdot organiskās vielas.

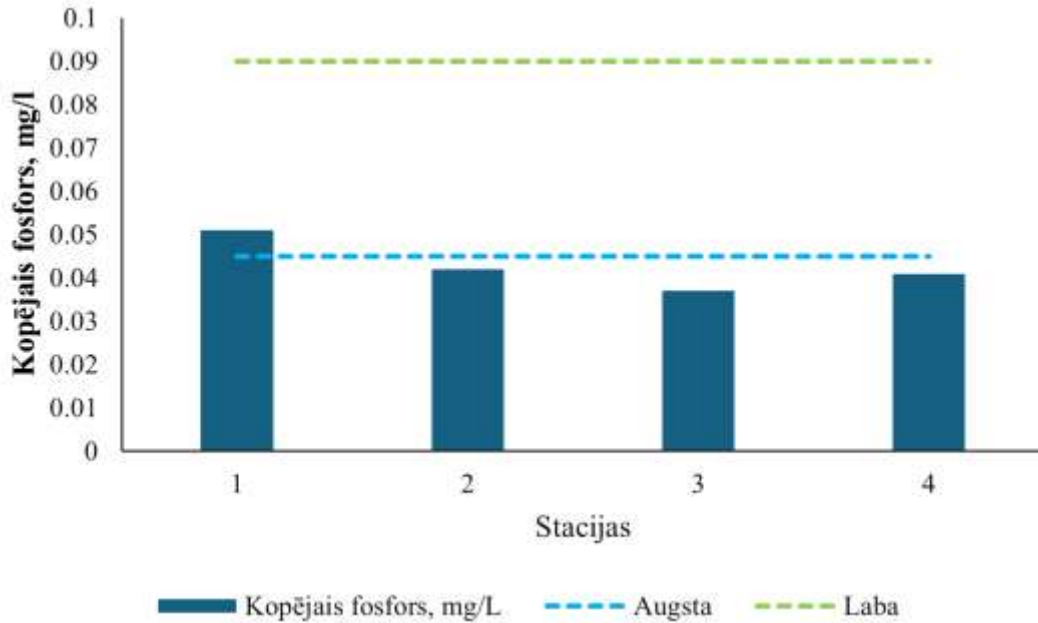

12. attēls. Kopējā slāpekļa daudzums (mg/l) Irbes upē 2025.gada vasarā, paraugu ievākšanas laikā.

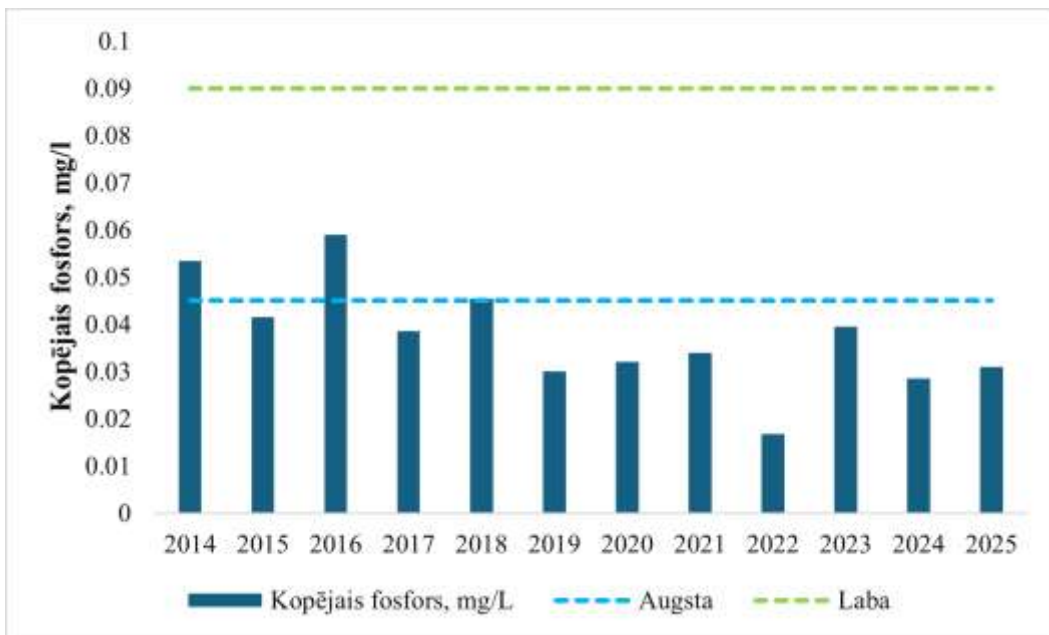

13. attēls. Kopējā slāpekļa daudzuma (vasaras) vēsturiskās izmaiņas Irbē (Vičaki, hidroprofils) no 2014.gada līdz 2025.gadam (dati no LVĢMC).³⁵

³⁵ Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centra virszemes ūdeņu kvalitātes novērojumu datubāze. Pēcjams: <https://www.meteo.lv/virszemes-udens-datu-meklesana/?nid=479>

14. attēls. Kopējā fosfora daudzums (mg/l) Irbes upē 2025.gada vasarā, paraugu ievākšanas laikā.

15. attēls. Kopējā fosfora daudzuma (vasaras) vēsturiskās izmaiņas Irbē (Vičaki, hidroprofils) no 2014.gada līdz 2025.gadam (dati no LVĢMC).³⁶

³⁶ Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centra virszemes ūdeņu kvalitātes novērojumu datubāze. Pēcjams: <https://www.meteo.lv/virszemes-udens-datu-meklesana/?nid=479>

3.2.5.1. Secinājumi un ieteikumi Irbes upes ekoloģiskās kvalitātes saglabāšanai un uzlabošanai

1. Kopumā Irbes upes ekoloģiskā kvalitāte vērtējama kā laba.
2. Lai uzlabotu/nepasliktinātu ūdenstilpes ekoloģisko stāvokli, nav pieļaujama antropogēnas izcelsmes piesārņojuma (sausās tualetes, neattīrīti sadzīves notekūdeņi u.c.) iepludināšana upē.
3. Nav pieļaujama automašīnu mazgāšana ūdenstilpes krastā.
4. Lai novērstu neattīrītu sadzīves notekūdeņu ieplūdi ūdenstilpē, nepieciešams Stendes upes sateces baseinā izbūvēt jaunas sadzīves notekūdeņu attīrīšanas iekārtas³⁷. Saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem Nr. 34³⁸, nepieciešams ņemt vērā Ūdens apsaimniekošanas likumā³⁹ noteiktos vides kvalitātes mērķus un ūdens kvalitātes normatīvus, ja tiek veikta piesārņojošu vielu iepludināšana virszemes ūdeņos.
5. Veicot jebkādas upes posma apsaimniekošanas pasākumus ar mērķi samazināt antropogēnas izcelsmes piesārņojuma ieplūdi, rekomendējams paralēli veikt arī ūdens kvalitātes monitoringu, ievācot un analizējot ūdens paraugus pirms apsaimniekošanas pasākumu veikšanas, paralēli apsaimniekošanas pasākumu ieviešanai, kā arī pēc pasākumu pabeigšanas, lai novērtētu veikto pasākumu efektivitāti.

3.3. ūdens objekta un tā piekrastes joslas saistība ar aizsargājamām teritorijām un aizsargājamiem dabas objektiem:

Irbes upe lielā daļā no tās tecējuma - 30 km garumā atrodas īpaši aizsargājamas dabas teritorijas – dabas lieguma “Ances purvi un meži” dabas lieguma zonā, kas ir Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju tīklā “Natura 2000”, kā arī jaunizveidotā dabas lieguma “Rindas un Stendes ieleja” teritorijā Irbes upes sākuma posmā, Rindas un Stendes satekas vietā.

Saskaņā ar Dabas aizsardzības pārvaldes dabas datu pārvaldības sistēmas OZOLS datiem⁴⁰ Irbes upe atbilst Eiropas Savienības aizsargājamam biotopam 3260 *Upju straujtecēs un dabiski upju posmi*. Irbes krastos atrodas vairāki Eiropas Savienības aizsargājami biotopi:

---

³⁷ Ventas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas un plūdu riska pārvaldības plāns 2022. – 2027.gadam. Pieejams: <https://videscentrs.lv/gmc.lv/lapas/udens-apsaimniekosana-un-pludu-parvaldiba>

³⁸ Ministru kabineta 2002. gada 22. janvāra noteikumi Nr. 34 “Noteikumi par piesārņojošo vielu emisiju ūdenī”. Latvijas Vēstnesis, 16, 30.01.2002. <https://likumi.lv/ta/id/58276>

³⁹ <https://likumi.lv/ta/id/66885>

⁴⁰ <https://ozols.gov.lv/pub/>

2110 *Embrionālās kāpas*, 2130* *Ar lakstaugiem klātas pelēkās kāpas*, 2140* *Pelēkās kāpas ar sīkkrūmu audzēm*, 2180 *Mežainas piejūras kāpas* 3150 *Eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju*, 6120* *Smiltāju zālāji*, 6210 *Sausi zālāji kaļķainās augsnēs (*nozīmīgas orhideju atradnes)*, 6230* *Vilkakūlas zālāji (tukšaiņu zālāji)*, 6410 *Mitri zālāji periodiski izzūstošās augsnē*, 6430 *Eitrofas augsto lakstaugu audzes*, 6450 *Palieņu zālāji*, 6510 *Mēreni mitras pļavas*, 6530* *Parkveida pļavas un ganības*, 7160 *Minerālvielām bagāti avoti un avotu purvi*, 9010* *Veci vai dabiski boreāli meži*, 9080* *Staignāju meži*, 9160 *Ozolu meži*, 91E0* *Aluviāli meži (aluviāli krastmalu un palieņu meži)*.

Saskaņā ar Dabas aizsardzības pārvaldes OZOLS sistēmas datiem⁴¹ Irbes upē atzīmēts viens aizsargājamo zivju sugu - upes nēģa un taimiņa atradnes laukums; kā arī konstatētas tādas aizsargājamas sugas kā platgalve, akmeņgrauzis un spidiļķis. Irbes upes tiešā tuvumā sastopamas īpaši aizsargājamas putnu sugas: lielais dumpis, lielā gaura, ziemeļu gulbis, zivjdzēnītis, zivju gārnis, pelēkā dzilna, mazais mušķērājs, sila cīrulis, tītiņš, baltmugurdzenis un vakarlēpis, kā arī viena zīdītāju suga: ūdrs.

Saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem Nr. 475⁴² gadījumos, kad tiek plānotas saimnieciskās darbības Irbes upes akvatorijā vai aizsargjoslā⁴³, kuru laikā paredzēta dabisko biotopu ietekmēšana, ir jāpiesaista sugu un biotopu aizsardzības jomā sertificēts eksperts (sugu grupa: zivis, putni, zīdītāji; biotopu grupa: tekoši saldūdeņi, meži un virsāji, zālāji), lai izvērtētu plānoto darbu ietekmi uz īpaši aizsargājamo sugu/biotopu un noteiktu nepieciešamos pasākumus sugu/biotopu aizsardzībai.

3.4.saimnieciskās darbības nosacījumi:

3.4.1.ūdens objekta izmantošana ekspluatācijas noteikumos paredzētās saimnieciskās darbības veikšanai:

Irbes upi un tās piekrastes zonu galvenokārt iespējams izmantot rekreācijai (peldvietas un atpūta uz ūdeņiem), makšķerēšanas organizēšanai, kā arī citiem dabas tūrisma veidiem (ūdens tūrismam, savvaļas dabas vērošanai u.c.), ja tie nav pretrunā ar šiem noteikumiem un

---

⁴¹ <https://ozols.gov.lv/pub>

⁴² Ministru kabineta 2006. gada 13. jūnija noteikumi Nr. 475 "Virszemes ūdensobjektu un ostu akvatoriju tīrīšanas un padziļināšanas kārtība". <https://likumi.lv/ta/id/138363>

⁴³ Noteikta platība, kuras uzdevums ir aizsargāt dažādus objektus no nevēlamas ārējās iedarbības, nodrošināt to ekspluatāciju un drošību, kā arī pasargāt vidi un cilvēku no kāda objekta kaitīgās ietekmes.

citiem spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem un šajos noteikumos izvirzītajiem apsaimniekošanas mērķiem.

Kā galveno mērķi Irbes upes un tai piegulošo teritoriju izmantošanai ieteicams izvirzīt bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu, lai nodrošinātu teritorijai raksturīgo kangaru un vīgu ainavu kompleksa saglabāšanu, kā arī aizsargātu Latvijas un Eiropas Savienības nozīmes īpaši aizsargājamus biotopus un sugas⁴⁴. Vienlaikus būtiski ir nodrošināt upes piekļuvi sabiedrībai (galvenokārt, ūdenstūristiem), sabalansējot abu mērķu intereses. Ūdens velosipēdu, airu laivu, katamarānu un citu motorizētu (ārpus dabas liegumu “Ances purvi un meži” un “Rindas un Stendes ieleja” teritorijas) un nemotorizētu peldlīdzekļu izmantošana rekreācijai atļauta, neapdraudot peldētāju drošību.

Irbes upes plūdu teritoriju apsaimniekošana veicama saskaņā ar dabas lieguma “Ances purvi un meži” dabas aizsardzības plānu⁴⁵ un likumu “Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi⁴⁶”.

Irbes upes ekoloģiskā kvalitāte ir atkarīga no pietekošo upju, primāri Rindas un Stendes, ekoloģiskās kvalitātes. Realizējot pasākumus kvalitātes uzlabošanai satekupēs, kā, piemēram, punktveida notekūdeņu attīrīšanas iekārtu piesārņojuma un lauksaimniecības, un mežsaimniecības izraisītā difūzā piesārņojuma mazināšanu⁴⁷, sagaidāms, ka Irbes un tās plūdu teritorijas biotopu ekoloģiskā kvalitāte paaugstināsies.

Ieteicams dabā ar norādēm atzīmēt vietas, kur ūdens tūristiem un citiem dabas lieguma apmeklētājiem atļauts iekāpt un izkāpt no laivām, citos posmos to noliedzot. Šie posmi atrodami dabas lieguma “Ances purvi un meži” dabas aizsardzības plāna 6. pielikumā (16. attēls).

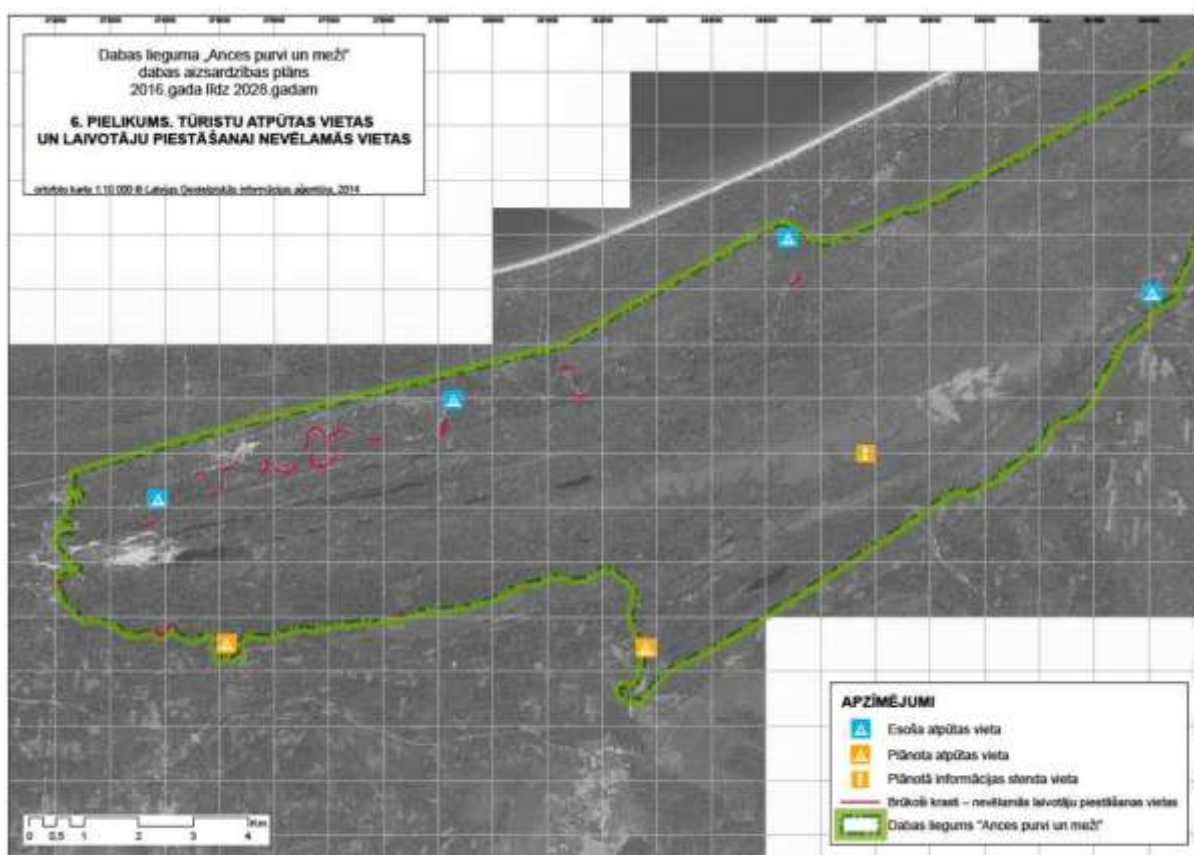
---

⁴⁴ <https://likumi.lv/ta/id/292917>

⁴⁵ Dabas lieguma “Ances purvi un meži” dabas aizsardzības plāns. Pieejams: <https://www.daba.gov.lv/lv/ances-purvi-un-mezi>

⁴⁶ <https://likumi.lv/ta/id/207283>

⁴⁷ <https://www.daba.gov.lv/lv/ances-purvi-un-mezi> [Apmeklēts 07.01.2026]

16. attēls. Tūristu atpūtas vietas un laivotāju piestāšanai nevēlamas vietas. Dabas lieguma “Ances purvi un meži” dabas aizsardzības plāna 6. pielikums⁴⁸.

Ieteicams arī labiekārtot publiskās piekļuves vietas – atpūtas vietās izvietot izvedamās tualetes, nodrošināt malkas pieejamību.

Jaunu peldvietu ierīkošana veicama saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem Nr. 692⁴⁹. Ūdenstilpnes gultnes tīrīšanas un padziļināšanas darbi veicami saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem Nr. 475⁵⁰ u.c. normatīvu prasībām.

Saskaņā ar Zvejniecības likuma 16.panta 4.punktu visās upēs un kanālos ir aizliegta rūpnieciskā zveja⁵¹, izņemot zušu, nēģu un stagaru specializētu zveju, zveju īpašos nolūkos un zinātniskās izpētes nolūkos saskaņā ar šā likuma 12.pantu.⁵² Saskaņā ar Ministru kabineta

⁴⁸ Dabas lieguma “Ances purvi un meži” dabas aizsardzības plāns. Pieejams: <https://www.daba.gov.lv/lv/ances-purvi-un-mezi>

⁴⁹ <https://likumi.lv/ta/id/295404>

⁵⁰ <https://likumi.lv/ta/id/138363>

⁵¹ Darbība nolūkā iegūt zivis, izmantojot rūpnieciskus zvejas rīkus.

⁵² <https://likumi.lv/ta/id/34871>

noteikumiem Nr.796 Irbes upes posmam pieejamais murdu limits ir 14 murdi.⁵³ Atļauta tikai komerciālā nēģu zveja.

3.4.2. piekrastes platību izmantošana ūdens objekta aizsargjoslā:

Saskaņā ar Aizsargjoslu likumu⁵⁴, Irbes aizsargjoslas platums: lauku apvidos (neatkarīgi no zemes kategorijas un īpašuma): ne mazāk kā 100 metrus plata josla katrā krastā; pilsētās un ciemos — teritoriju plānojumos: ne mazāk kā 10 metrus plata josla gar virszemes ūdensobjekta krasta līniju, izņemot gadījumus, kad tas nav iespējams esošās apbūves dēļ vai gar ūdensobjektiem ar applūstošo teritoriju — visā tās platumā vai ne mazāk kā līdz esošai norobežojošai būvei (ceļa uzbērumam, aizsargdambim), ja aiz tās esošā teritorija neapplūst. Saskaņā ar Zvejniecības likuma 9.pantu publiskai upei ir noteikta 10 metrus plata tauvas⁵⁵ josla, ko zvejnieki un makšķernieki drīkst izmantot, pārvietojoties gar ūdenstilpes krastu.⁵⁶

Apsaimniekošanas darbību realizēšana upes aizsargjoslā (jaunu transporta līdzekļu piestātņu izvietošana, krūmu izciršana, atpūtas vietu ierīkošana u.c.) veicama saskaņā ar Aizsargjoslu likumu, kā arī ievērojot citu vides aizsardzību regulējošo normatīvo aktu prasības.

Zemes līmeņa pacelšanas (grunts uzbēršanas) darbi piekrastes zonā un krasta nostiprināšanas darbi pieļaujami vienīgi atbilstoši pastāvošajā kārtībā apstiprinātam projektam un saņemot Valsts vides dienesta atļauju, ja nepieciešams. Šim nolūkam ir aizliegts izmantot piesārņotu grunti vai būvniecības atkritumus.

Lai novērstu upes krastu izskalošanos, kā arī nodrošinātu piekļuvi ūdenstilpei, atļauta Irbes upes krastu stiprināšana, izmantojot dabiskos materiālus – koku, akmeņus, smilts granti, apstādījumus, vietās, kur tiek veiktas krasta izmaiņas vai zāģēti koki. Krasta stiprinājumi izbūvējami tā, lai netiktu mainīts ūdenstilpes apkārtējās teritorijas hidroloģiskais režīms un netiktu veicināta beznoteces un pārpurvotu teritoriju veidošanās.

3.4.2.1. publiskās piekļuves analīze

Saskaņā ar 2025.gada 15.-18.jūlijā veiktajiem apsekojumiem un Ventspils novada spēkā esošo teritorijas plānojumu⁵⁷ apkopotas piekļuves vietas Irbes upē (5.tabulā). Kopumā Irbes upē atrodas 14 piekļuves vietas, no kurām lielākā daļa atrodas valsts īpašumā un ir brīvi

⁵³ <https://likumi.lv/ta/id/271238>

⁵⁴ <https://likumi.lv/ta/id/42348>

⁵⁵ Sauszemes josla gar ūdeņu krastu, kas paredzēta ar zveju vai kuģošanu saistītām darbībām un kājāmgājējiem.

⁵⁶ <https://likumi.lv/ta/id/34871>

⁵⁷ <https://ventspilsnovads.lv/publikacijas/teritorijas-planojums/>

pieejamas. Daudzi no piebraucamajiem ceļiem (vai šim nolūkam izmantotajām dabiskajām brauktuvēm) ir sliktā tehniskā stāvoklī. Detalizētu karti skatīt pārskata plānā (3.pielikums).

5.tabula. Piekļuves vietu Irbes upē apkopojums

Tiesības	Piekļuves vieta	Koordinātes (x)	Koordinātes (y)
Valsts	Publiska piekļuves vieta	21.8632781	57.5483675
Valsts/ privātīpašums	Peldvieta, atpūtas vieta	21.8676994	57.5517747
Valsts	Peldvieta, atpūtas vieta	21.8920412	57.5611426
Valsts	Atpūtas vieta	21.8918247	57.5642207
Valsts	Publiska piekļuves vieta	21.9114549	57.5693608
Valsts	Publiska piekļuves vieta	21.9585254	57.5756233
Valsts	Atpūtas vieta, laivu ielaišana	21.9807605	57.5818566
Valsts	Publiska piekļuves vieta	22.0059067	57.5835646
Valsts	Publiska piekļuves vieta, atpūtas vieta, laivu ielaišana	22.0810002	57.6098738
Valsts	Laivu ielaišana	22.0845558	57.6115510
Valsts	Tilts	22.0840800	57.6115724
Pašvaldība	Tilts	22.1152560	57.6259222
Privātīpašums	Piestātne	22.1187366	57.6279552
Valsts	Publiska piekļuves vieta, peldvieta, atpūtas vieta	22.1455888	57.6423550

3.4.3.ūdens objekta izmantošana citām saimnieciskām darbībām:

Irbes upes izmantošana paredzēta saskaņā ar šo Noteikumu 3.7.punktu. Irbes upes izmantošana citām saimnieciskām darbībām nav paredzēta.

Gultnes tīrīšana, gultnes padziļināšana, dažādu objektu būvniecība vai rekonstrukcija u.c. ir pieļaujama, ja tā tiek veikta atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem Nr. 475⁵⁸ un darbus jāveic atbilstoši minēto atzinumu rekomendācijām. Dabas liegumā “Ances purvi un meži” un “Rindas un Stendes ieleja” aizliegts veikt darbības, kuru rezultātā tiek mainīta upju, vecupju un strautu krasta līnija un gultne.

Cita veida saimnieciskā darbība upē jāveic atbilstoši spēkā esošo attiecīgās jomas normatīvo aktu prasībām.

3.4.4.prasības zivju aizsardzības un pārvades ierīcēm:

Zivju aizsardzības un pārvades ierīces Irbes upē nav izveidotas, kā arī to izveidošana nav nepieciešama.

⁵⁸ Ministru kabineta 2006. gada 13. jūnija noteikumi Nr. 475 “Virszemes ūdensobjektu un ostu akvatoriju tīrīšanas un padziļināšanas kārtība”. <https://likumi.lv/ta/id/138363>

3.4.5. zivsaimnieciskā apsaimniekošana, zivju nārsta nodrošinājums un citas dabas aizsardzības prasības:

Irbes upes ekoloģiskā kvalitāte vērtējama kā laba, zivju barības bāze pietiekama gan zivju mazuļu attīstībai, gan pieaugušu zivju populāciju uzturēšanai. Ūdenstilpes ihtiofauna vērtējama kā salīdzinoši veselīga. Šobrīd pētītā Irbes upes posma apsaimniekošana ir Ventspils novada pašvaldības pārziņā, sistemātiska apsaimniekošana nenotiek. Irbes upē nav ieviesta licencētas makšķerēšanas sistēma.

Sīkākai informācijai skatīt “Zivsaimnieciskās ekspluatācijas noteikumi Irbes upei” (SIA “Saldūdeņu risinājumi”, 2026). Dokumenta kopija pievienota ekspluatācijas noteikumu 1.pielikumā.

Būvniecības u.c. saimnieciskās darbības ietekmes rezultātā radītos zaudējumus zivju resursiem kompensē saskaņā ar Ministru kabineta 2001. gada 8. maija noteikumos Nr. 188 norādītajām prasībām.⁵⁹

Saldūdens zivju nārsta laikā 1. aprīļa līdz 15. jūnijam, kā arī lašveidīgo zivju nārsta laikā no 1.oktobra līdz 30.novembrim nav pieļaujams veikt ūdenstilpes tīrīšanas darbus. Papildus pasākumi zivju nārsta vietu aizsardzībai jāparedz gadījumos, ja ir paredzami liela apjoma būvdarbi vai cita veida darbi upē vai tiešā tās tuvumā. Pasākumu nepieciešamību un pasākumu veidu nosaka, veicot zivsaimniecisko ekspertīzi un sagatavojot atzinumu par plānotajiem darbiem, saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem Nr.475⁶⁰.

Irbes upē ir pietiekami labi apstākļi zivju nārstam un attīstībai, līdz ar to nav nepieciešams veikt zivju dzīvotņu un nārsta vietu uzlabošanas pasākumus, izņemot lašveidīgo zivju nārsta vietas. Ieteicams veikt lašveidīgo zivju nārsta vietu kartēšanu un to kvalitātes noteikšanu. Saskaņā ar Civillikuma 1102.pantu⁶¹ Irbe ir publiskā upe un pašvaldība ir atbildīga par zivju dzīvotņu un nārsta vietu uzlabošanas pasākumu veikšanu, ja tas nepieciešams. Zivju krājumu papildināšana veicama, ievērojot Ministru kabineta noteikumus Nr.150.⁶²

---

⁵⁹ Ministru kabineta 2001. gada 8. maija noteikumi Nr. 188 “Saimnieciskās darbības rezultātā zivju resursiem nodarītā zaudējuma noteikšanas un kompensācijas kārtība”. <https://likumi.lv/ta/id/17169>

⁶⁰ Ministru kabineta 2006. gada 13. jūnija noteikumi Nr. 475 “Virszemes ūdensobjektu un ostu akvatoriju tīrīšanas un padziļināšanas kārtība”. <https://likumi.lv/ta/id/138363>

⁶¹ <https://likumi.lv/ta/id/225418>

⁶² Ministru kabineta 2015. gada 31. marta noteikumi Nr. 150 "Kārtība, kādā uzskaita un dabiskajās ūdenstilpēs ielaiž zivju resursu atražošanai un pavairošanai paredzētos zivju mazuļus, kā arī prasības attiecībā uz mākslīgai zivju pavairošanai pielāgotu privāto ezeru izmantošanu". <https://likumi.lv/ta/id/273416>

3.4.6. ģpaši nosacījumi makšķerēšanai un zvejniecībai:

Saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem Nr.796 Irbes pieejamais murdu limits ir 14 murdi.⁶³ Atļauta tikai komerciālā nēģu zveja.

Irbē nav ieviesta licencētas makšķerēšanas sistēma. Iespējams ieviest lašveidīgo zivju licencēto makšķerēšanu, bet pārējo zivju ķeršanu atļaut pēc spēkā esošās likumdošanas. Saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem Nr. 799 valsts pamatbudžetā no licenču pārdošanas iegūto naudas līdzekļiem jāpārskaita ne mazāk par 20 procentiem – ja licencētā makšķerēšana, vēžošana vai zemūdens medības notiek publiskās upēs un upēs, kurās zvejas tiesības pieder valstij. No licenču pārdošanas iegūto naudas līdzekļu daļu, kas paliek organizētāja rīcībā, izmanto licencētās makšķerēšanas, vēžošanas vai zemūdens medību organizēšanai, kā arī zivju vai vēžu krājumu pavairošanai un saglabāšanai, tostarp to nārsta vietu atjaunošanai, kontroles nodrošināšanai un citiem nolikumā paredzētajiem mērķiem.⁶⁴

Makšķerēšana veicama saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem Nr.800.⁶⁵ Saskaņā ar šo noteikumu 3.pielikumu Irbes upē visā garumā aizliegts makšķerēt laika posmā no 1. oktobra līdz 31. decembrim, izņemot makšķerēšanu ar dabisko ēsmu. Zemūdens medības un vēžošana Irbes upē nav atļautas. Sīkākai informācijai skatīt “Zivsaimnieciskās ekspluatācijas noteikumi Irbes upei ” (SIA “Saldūdeņu risinājumi”, 2026). Dokumenta kopija pievienota ekspluatācijas noteikumu 1.pielikumā.

Irbē nenotiek zivju resursu papildināšana, tāda pēdējo reizi veikta 2018. gadā. Tādas zivsaimnieciski nozīmīgas zivju sugas kā asaris, līdaka, Irbes upe ar tās pietekām un jūru nodrošina gan ar nārsta, gan mazuļu uzturēšanās vietām, pašreiz papildu šo sugu mazuļu ielaišanai nav saredzams ekoloģisks vai ekonomisks pamatojums.

3.4.7.peldošo līdzekļu izmantošanas kārtība:

Peldošo līdzekļu izmantošana jāveic saskaņā ar Ministru kabineta 2016. gada 9. februāra noteikumiem Nr. 92⁶⁶ u.c. normatīvu prasībām. Irbes upē pieļaujama peldbūvju izvietošana.

---

⁶³ Ministru kabineta 2014. gada 23. decembra noteikumi Nr. 796 "Noteikumi par rūpnieciskās zvejas limitiem un to izmantošanas kārtību iekšējos ūdeņos". <https://likumi.lv/ta/id/271238>

⁶⁴ Ministru kabineta 2015. gada 22. decembra noteikumi Nr. 799 "Licencētās makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību kārtība". <https://likumi.lv/ta/id/279203>

⁶⁵ Ministru kabineta 2015. gada 22. decembra noteikumi Nr. 800 "Makšķerēšanas, vēžošanas un zemūdens medību noteikumi". <https://likumi.lv/ta/id/279205>

⁶⁶ Ministru kabineta 2016. gada 9. februāra noteikumi Nr. 92 “Noteikumi par kuģošanas līdzekļu satiksmi iekšējos ūdeņos”. <https://likumi.lv/ta/id/280190>

Tā veicama saskaņā ar Ministru kabineta 2013. gada 30. aprīļa noteikumiem Nr. 240.⁶⁷ Jaunas peldbūves⁶⁸ izvietošana pieļaujama tikai pēc rakstiskas saskaņošanas ar pašvaldību, blakus esošo zemju īpašniekiem, kā arī Valsts vides dienestu. Īpašu prasību noteikšana no zivju resursu aizsardzības viedokļa nav nepieciešama.

3.4.8. pašvaldības pieņemtie saistošie noteikumi, kas nosaka ūdens objekta izmantošanu: n/a

3.5. saimnieciskās darbības veicēja pienākumi un tiesības:

Saimnieciskās darbības veicējam ir tiesības ziņot Valsts vides dienestam par fiziskajām un juridiskajām personām, kuras neievēro upes un tās piekrastes aizsardzības joslu režīmu, kā arī Irbes upes ekspluatācijas (apsaimniekošanas) noteikumus.

Saimnieciskās darbības veicēju pienākums ir ievērot šo ekspluatācijas noteikumu un spēkā esošo normatīvo aktu prasības, kā arī iespēju robežās nodrošināt, lai šo noteikumu un normatīvo aktu prasības ievērotu arī citas fiziskas un juridiskas personas.

Upes gultnes tīrīšanas un padziļināšanas darbi jāveic atbilstoši Ministru kabineta noteikumu Nr. 475 prasībām.⁶⁹ Par saimniecisko darbību, kas saistīta ar potenciālu nelabvēlīgu ietekmi uz zivju resursiem (būvniecība, rekonstrukcija, u.c.) pirms darbības uzsākšanas ir jāsaņem Valsts vides dienesta atļauja atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem Nr.30.⁷⁰ Ja nepieciešams, tad jāsaņem zivsaimnieciskās ekspertīzes atzinums un konkrētās saimnieciskās darbības veikšanā ir jāņem vērā attiecīgās ekspertīzes rekomendācijas.

3.6.saimnieciskās darbības veicēja darbība ārkārtējos dabas apstākļos:

Ārkārtas situācijā jārīkojas saskaņā ar Ventspils valstspilsētas pašvaldības teritorijas un Ventspils novada pašvaldības teritorijas civilās aizsardzības plānu.⁷¹

---

⁶⁷ Ministru kabineta 2013. gada 30. aprīļa noteikumi Nr. 240 "Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi". <https://likumi.lv/ta/id/256866>

⁶⁸ Uz pontona vai peldošas platformas izvietots objekts, kam ir konkrēta funkcija.

⁶⁹ Ministru kabineta 2006. gada 13. jūnija noteikumi Nr. 475 "Virszemes ūdensobjektu un ostu akvatoriju tīrīšanas un padziļināšanas kārtība". <https://likumi.lv/ta/id/138363>

⁷⁰ Ministru kabineta 2015. gada 27. janvāra noteikumi Nr. 30 "Kārtība, kādā Valsts vides dienests izdod tehniskos noteikumus paredzētajai darbībai". <https://likumi.lv/ta/id/271841>

⁷¹ Civilās aizsardzības plāns. Pieejams: <https://www.ventspils.lv/pilsetas-parvalde/publiskie-dokumenti/civilas-aizsardzibas-plans/>

4. INSTITŪCIJAS, KAS KONTROLĒ EKSPLUATĀCIJAS NOTEIKUMU IEVĒROŠANU:

Par upes un piekrastes joslu izmantošanu atbildīgas tās juridiskās un fiziskās personas, kuras atrodas vai veic jebkuru darbību šajās teritorijās. Kontroli veic Ventspils novada pašvaldības pilnvarotās personas un citas pilnvarotās personas vai pašvaldības policija. Pašvaldības policijas lomu ūdens objektu uzraudzībā regulē likums "Par policiju"⁷² un Ventspils novada pašvaldības policijas nolikums.⁷³

Valsts vides kontroli par ekspluatācijas noteikumu ievērošanu savas kompetences ietvaros veic Valsts vides dienesta Dienvidrietumu reģionālā vides pārvalde.

5. APKOPOJUMS PAR ŪDEŅU IZMANTOŠANU UN TO IZMANTOŠANAS PLĀNOŠANAS NORMATĪVAJIEM AKTIEM:

Saskaņā ar Civillikuma 1102.pantu⁷⁴ Irbe ir publiskā upe un zvejas tiesības tajā pieder valstij. Irbes upi un tās piekrastes zonu galvenokārt iespējams izmantot rekreācijai (peldvietas un atpūta uz ūdeņiem), makšķerēšanas organizēšanai, kā arī citiem ar dabas tūrismu saistītiem rekreācijas veidiem, ja tie nav pretrunā ar šiem noteikumiem un citiem spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem un šajos noteikumos izvirzītajiem apsaimniekošanas mērķiem.

5.1. Vides pieejamība:

Kā galveno mērķi Irbes upes un tai piegulošo teritoriju izmantošanai ieteicams izvirzīt bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu, lai nodrošinātu teritorijai raksturīgo kangaru un vīgu ainavu kompleksa saglabāšanu, kā arī aizsargātu Latvijas un Eiropas Savienības nozīmes īpaši aizsargājamus biotopus un sugas. Vienlaikus būtiski ir nodrošināt upes piekļuvi sabiedrībai (galvenokārt, ūdenstūristiem), sabalansējot abu mērķu intereses. Ūdens velosipēdu, airu laivu, katamarānu un citu motorizētu (tikai ārpus dabas lieguma "Ances purvi un meži" teritorijas) un nemotorizētu peldlīdzekļu izmantošana rekreācijai atļauta, neapdraudot peldētāju drošību.

---

⁷² Likums "Par policiju". <https://likumi.lv/ta/id/67957>

⁷³ Ventspils novada pašvaldības policijas nolikums <https://www.ventspilsnovads.lv/lv/sabiedriska-kartiba-un-drosiba>

⁷⁴ <https://likumi.lv/ta/id/225418>

Jaunu peldvietu ierīkošana veicama saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem Nr. 692.⁷⁵ Ūdenstilpnes gultnes tīrīšanas un padziļināšanas darbi veicami saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem Nr. 475⁷⁶ u.c. normatīvu prasībām. Saskaņā ar Aizsargjoslu likumu⁷⁷, Irbes aizsargjoslas platums: lauku apvidos (neatkarīgi no zemes kategorijas un īpašuma): ne mazāk kā 300 metrus plata josla katrā krastā; pilsētās un ciemos — teritoriju plānojumos: ne mazāk kā 10 metrus plata josla gar virszemes ūdensobjekta krasta līniju, izņemot gadījumus, kad tas nav iespējams esošās apbūves dēļ vai gar ūdensobjektiem ar applūstošo teritoriju — visā tās platumā vai ne mazāk kā līdz esošai norobežojošai būvei (ceļa uzbērumam, aizsargdambim), ja aiz tās esošā teritorija neapplūst. Saskaņā ar Zvejniecības likuma 9.pantu publiskai upei ir noteikta 10 metrus plata tauvas josla, ko zvejnieki un makšķernieki drīkst izmantot, pārvietojoties gar ūdenstilpes krastu.

Apsaimniekošanas darbību realizēšana upes aizsargjoslā (jaunu transporta līdzekļu piestātņu izvietošana, krūmu izciršana, atpūtas vietu ierīkošana u.c.) veicama saskaņā ar Aizsargjoslu likumu⁷⁸, kā arī ievērojot citu vides aizsardzību regulējošo normatīvo aktu prasības. Zemes līmeņa pacelšanas (grunts uzbēršanas) darbi piekrastes zonā un krasta nostiprināšanas darbi pieļaujami vienīgi atbilstoši pastāvošajā kārtībā apstiprinātam projektam un saņemot Valsts vides dienesta atļauju, ja nepieciešams. Šim nolūkam ir aizliegts izmantot piesārņotu grunti vai būvniecības atkritumus. Lai novērstu upes krastu izskalošanos, kā arī nodrošinātu piekļuvi ūdenstilpei, atļauta Irbes upes krastu stiprināšana, izmantojot dabiskus materiālus – koks, akmeņi, smilts grants, apstādījumi, vietās, kur tiek veiktas krasta izmaiņas vai zāģēti koki. Krasta stiprinājumi izbūvējami tā, lai netiktu mainīts ūdenstilpes apkārtējās teritorijas hidroloģiskais režīms un netiktu veicināta beznoteces un pārpurvotu teritoriju veidošanās.

Pašreizējā ūdenstūrisma intensitāte Irbes upes pieguļošajā teritorijā pamatā vērtējama kā adekvāta, kaut vājās vietas veido apmetņu kapacitāte posmā starp Irbenes lokatoru un Ventspils-Kolkas (P124) šoseju - kapacitāte ir kritiska pieprasītākajās jūlija un augusta nedēļas nogalēs. Antropogēnā slodze ir pārāk liela Irbes grīvas apvidū, kur labiekārtotā apmetnes vieta būtu saglabājama tikai Jūrtakas gājējiem, laivotājiem vai velobraucējiem, izslēdzot auto

---

⁷⁵ Ministru kabineta 2017. gada 28. novembra noteikumi Nr. 692 “Peldvietas izveidošanas, uzturēšanas un ūdens kvalitātes pārvaldības kārtība”. <https://likumi.lv/ta/id/295404>

⁷⁶ Ministru kabineta 2006. gada 13. jūnija noteikumi Nr. 475 “Virszemes ūdensobjektu un ostu akvatoriju tīrīšanas un padziļināšanas kārtība”. <https://likumi.lv/ta/id/138363>

⁷⁷ <https://likumi.lv/ta/id/42348>

⁷⁸ <https://likumi.lv/ta/id/42348>

kempingu grīvā. Laivotāju uzvedība rada fragmentētu negatīvu iedarbību uz dabas daudzveidību un vidi arī citos posmos (pamatā sadzīves atkritumu piesārņojums, troksnis, tualetu kapacitātes neesamība, sauso koku iznīcināšana apmetņu vietās, nelegālas apmetņu un ugunsgrūdu vietas u.tml.).

Saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem Nr. 34⁷⁹, nepieciešams ņemt vērā Ūdens apsaimniekošanas likumā⁸⁰ noteiktos vides kvalitātes mērķus un ūdens kvalitātes normatīvus, ja tiek veikta piesārņojošu vielu iepludināšana virszemes ūdeņos.

5.2.Zivsaimnieciskā apsaimniekošana:

Šobrīd Irbes apsaimniekošana ir Ventspils novada pašvaldības pārziņā, sistemātiska, plānveida, apsaimniekošana nenotiek, nav ieviesta licencētās makšķerēšanas sistēma. Upes posms tiek aktīvi izmantots atpūtai, makšķerēšanai, tas ir svarīgs tūrisma objekts. Kopumā pieejamā infrastruktūra uzskatāma par pietiekošu.

Saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem Nr.796 "Noteikumi par rūpnieciskās zvejas limitiem un to izmantošanas kārtību iekšējos ūdeņos" Irbes pieejamais murdu limits ir 14 murdi.⁸¹ Atļauta tikai komerciālā nēģu zveja. Sīkākai informācijai skatīt "Zivsaimnieciskās ekspluatācijas noteikumi Irbes upei" (SIA "Saldūdeņu risinājumi", 2026). Dokumenta kopija pievienota ekspluatācijas noteikumu 1.pielikumā.

6.PAPILDMATERIĀLI:

6.1.pārskata plāns:

Skatīt 2.un 3. pielikumu

6.2.ūdens objekta saimnieciskās darbības ietekmēto pašvaldību uzskaitījums:

Ventspils novada pašvaldība

---

⁷⁹ Ministru kabineta 2002. gada 22. janvāra noteikumi Nr. 34 "Noteikumi par piesārņojošo vielu emisiju ūdenī". Latvijas Vēstnesis, 16, 30.01.2002. <https://likumi.lv/ta/id/58276>

⁸⁰ <https://likumi.lv/ta/id/66885>

⁸¹ Ministru kabineta 2014. gada 23. decembra noteikumi Nr. 796 "Noteikumi par rūpnieciskās zvejas limitiem un to izmantošanas kārtību iekšējos ūdeņos". Latvijas Vēstnesis, 257, 30.12.2014. <https://likumi.lv/ta/id/271238>

6.3.ūdens objekta kopīpašnieku saraksts:

Kadastra numurs: 98440020063, 98440010048, 98440010030, 98660020124, 98440020064, 98440030084, 98660030188, 98660040154, 98660040132, 98660050032

Piederība: Pašvaldība, Valsts. Dabas liegumu “Ances purvi un meži” un “Rindas un Stendes ieleja” teritorijās esošo Irbes upes posmu valdītājs ir Viedās administrācijas un reģionālās attīstības ministrija.

Par ūdens objekta ekspluatācijas noteikumu izpildi atbildīgā persona (saimnieciskās darbības veicējs): **Ventspils novada pašvaldība**

7.PIELIKUMI

- 1.pielikums.** Zivsaimnieciskās ekspluatācijas noteikumi Irbes upei, 2026
- 2.pielikums.** Pārskata plāns mērogā 1:50 000
- 3.pielikums.** Plūdu karte mērogā 1:10 000
- 4.pielikums.** Ūdens paraugu testēšanas pārskats Nr. 25A02693, parauga identifikācijas Nr.:
25A02693-005, 25A02693-006, 25A02693-007, 25A02693-008.
- 5.pielikums.** Fitobentosa paraugu testēšanas pārskats Nr. 25FB0134, Nr. 25FB0135, Nr.
25FB0136, Nr. 25FB0137
- 6.pielikums.** Irbes upe. Sociāl-ekonomiskais izvērtējums